בעזרת השם יתברך

קונטרס

מים עמוקים

שיעורים בחסידות

פרקי השקפה

תורת הנפש

שב"ק פרשת משוה-מסע

מכון מים עמוקים
ועד להוצאת ספרי מורינו
הרב רבי יחזקאל יואל גליק שליט"א

◆

יכולין לשמוע שיעורי
מורינו הרב שליט"א על הטעל:
929.250.1000

◆

להארות ולהערות ולהירשם לקבל
שיעורים ע"י אימייל נא להירשם:
mayimamukim@gmail.com

Layout & Design
YMW | 845.517.5222

בעזרת השם יתברך

קונטרס

מים עמוקים

שיעורים בחסידות
פרקי השקפה
תורת הנפש

חסידות | **ביאור תכלית גלות ישראל בד' גליות**.....1
השקפה | **שורש שיטת סאושליזי"ם**.....יד
נפש | **התמדדות עם איש מסובך**.....לב

שיעורים
בחסידות

שיעור
ביאור תכלית גלות ישראל בד' גליות

ד' כוחות דקדושה הנמצא בעם ישראל

הדת ויהדות של האומה הישראלית כלולה מארבעה יסודות, ואלו הם, ג' המוקף של יהודי. ב' השמחה והתפשטות של יהודי. ג' השכלית שיש ביהדות. ד' כח המשוקה. ארבעה קדושות אלו הם כוחות אלקי שמתגלה בתוך נפש היהודי, אצל כל אחד מהם בפעם אחת, אלא שהם נמצאו בכוחות ואלו אצל כל הד' כוחות, ולהרחות דדוקא אלקס נמצאו אלו הכוחות ואלו אצל העם ישראל, ודבר זה נתפס קצת בתוך לבות בני ישראל, שמתפקין ומושבין דבמת ים להגויס הני כוחות, ומטעם זה צריכין לילך לתוך גלות, כדי לברר ולגלות שאין אצל הגויס כלום, וכל הארבעה כוחות נמצאים דוקא בצד הקדושה בבני ישראל.

וזהו הד' גליות שהגלו ישראל[א], ג' גלות בבל. ב' גלות פרס ומדי. ג' גלות יון. ד' גלות אדום, שכל אחד מאלו האומות רצו להתגבר ולהשתלט על כח אחד, וע"י הגלות עריות. ג' מכמות מיאוסיות. ד' שפיכת דמים. ולכן כל יהודי להתגבר על אלו החטאים כדי שיתגלה הכוחות דקדושה.

ד' גלויות כדי לברר דדוקא בעם ישראל ישנם הני כוחות

והנה זה לעומת זה עשה אלקים, דהקליפות והאומות העולם רוצים ג"כ להשתלט על אלו הד' כוחות, ולהרחות דדוקא אלקס נמצאו אלו הכוחות ואלו אצל העם ישראל, ודבר זה נתפס קצת בתוך לבות בני ישראל, שמתפקין ומושבין דבמת ים להגויס הני כוחות, ומטעם זה צריכין לילך לתוך גלות, כדי לברר ולגלות שאין אצל הגויס כלום, וכל הארבעה כוחות נמצאים דוקא בצד הקדושה בבני ישראל.

ד' חטאים המכסים הכוחות דקדושה

והנה כנגד הד' כוחות דקדושה ישנם ארבעה כסויס, דהיינו ד' חטאים שורשים המכסים כל הני כוחות דקדושה כמו שיתבאר, והם, א' עבודה זרה. ב' גילוי

א) עיין דניאל פרק ב' ופרק ז'. ועי"ע בראשית רבה (פמ"ד י"ח), דבברית בין הבתרים הראה הקב"ה לאברהם ד' גליות.

נתבאר שאין מלכם כלום, כמו שיתבאר בעז"ה.

[א]

כח התוקף

בראשונה נמשך לעם ישראל כח התוקף ביהודה, תוקף פירושו שיש לעם ישראל תוקף שאני יהודי, תוקף לעמוד כנגד כל דבר המונע מדת תורתינו הקדושה, כח מסירות נפש שאנו מוכנים למסור נפשינו בעבור כבוד יתברך שמו, ושלא לפחוד משום דבר ומשום מלכם העומד לנגדינו.

כח התוקף הזה הוריד לנו משה רבינו בעת מתן תורה בהר סיני, שנבחרנו להיות עם הנבחר עם דת ויהדות, ונתן לנו התורה שבכתב, וממשך לנו כח מסירות נפש לקיים מה שכתוב בה.

חטא ע"ז מכפה כח התוקף

וזהו ג"כ מדריגת דור המדבר, דור דעה, שהיה להם כח התוקף, שילכו ממלריס ונכנסו לתוך מדבר שממה עם מסירות נפש, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה (ירמיה ב' ב'), וקיבלו התורה בהר סיני, ולמדו תורה מפי משה רבינו הממשיך כח התוקף.

והנה החטא של עבודה זרה מכפה כח התוקף של הקדושה, משום דענין ע"ז הוא, שרואה האדם לקבל תוקף מאת הע"ז. ומש"ה דור המדבר שזכו לכח התוקף, נתנסו דייקא על חטא ע"ז כדי לגלות כח התוקף דקדושה, וזה היה נסיון העגל, שסברו דמשה רבינו מת, ורצו לקבל תוקף מכוחות מלקי מעגל הזהב.

גלות בבל כדי לברר כח התוקף

והנה זה לעומת זה נגד כח התוקף דקדושה יש כח התוקף מלד הטומאה, וזהו גלות בבל, דנבוכדנצר מלך בבל עשה את עצמו לע"ז, וע"ז הוא ענין של תוקף כנ"ל, ורצה להרחות שיש לו כח התוקף, ולא בתוך העם ישראל. ובכל זמן הגלות היה מוטל על עם ישראל לעמוד בנסיון, ולבחר שאין לו שום תוקף וגבורה.

ובסוף גלות בבל אז נסתיים הצירור על כח התוקף, ונתבחר לנו בידיעה ברורה לאין להקליפה שום תקיפות. וזה היה בזמן מרדכי הצדיק, 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה' עם תוקף ומסירות נפש נגד הקליפה. ואחר הנס פורים נתבחר התוקף של עם ישראל, דכח התוקף הוא דוקא בלד הקדושה, במרדכי הצדיק ולא בהמן הרשע. ועי"ז נתגלה כח התוקף ביתר שאת, דקיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם, הלד קבלוה התורה שבכתב 'כח התוקף' בתחבה.

[ב]

השמחה של יהודי

אחרי שנשתרש בתוך עם בני ישראל כח התוקף ביהדות, יורד מלקות יותר למטה, וממשך לעם ישראל כח השמחה, דהיינו הרגשה של חירות והתפשטות הלב.

וברוחניות היינו לעבוד את ה' עם דביקות ותענוגים, עם רגשי של אהבה והתקרבות להבורא ב"ה. וכשמיות היינו השפעות של מלילה ומתיה.

בה הזה נתגלתה וממשך לעם ישראל אמרי שהכניסנו לארץ ישראל וכנו לנו בית הבחירה, לענין בית המקדש הוא, השמחה והדביקות שיש לעם בני ישראל עם הקב"ה, דבשיתמ"ק היה השראת השכינה והתגלות מלכות, ותגלה הקשר והדביקות בין ישראל לאביהם שבשמים, והיה שם הרגשה של תענוג. גם היה בשיתמ"ק כלי כסף וכלי זהב עם קרבנות, ובשעת חנוכת הבית"מ"ק עשו חנוכת הבית עם ריבוי של מלילה ומתיה שבעת ימים (מלכים ח' ס"ו), ויולכו להאליהם שמחים וטוב לב'. משמ"כ בדור המדבר לא מציינו ענין של מלילה ומתיה מלד הקדושה.

[**ונראה** למטעם זה מחיובים לעלות לרגל בשלש רגלים, דדוקא במקום הבית המקדש מפשר לקיים מצות ושמחת בחגיך, משום שעם הוא שלימות השמחה וטוב לבב[ב]].

שלמה המלך ממשיך בה השמחה

והנה כל החיים של שלמה המלך היה בדרך של שמחה והתפשטות הלב, כמו שרואין בגילת שיר השירים, הדביקות ותענוגים בעבודת ה', וגם מציינו מלכי ריבוי הפעודות (מלכים ח' ב'-ג'). דשלמה המלך הוא הממשיך את השמחה לעם ישראל, מש"ה דייקא שלמה המלך נריך לבנות הבית המקדש, ולא דוד המלך שכל ימי חייו היה עם נרות ויקורים, דהבית המקדש הוא מקום השמחה כנ"ל.

והנה החטא של גילו עריות מכסה כח השמחה דקדושה, דגילו עריות הוא השמחה מלד הטומאה, שמוסג שעי"ז יהא לו התפשטות ושמחה. מש"ה דייקא בשלמה המלך היה החטא של בת פרעה, כדי לגלות כח השמחה דקדושה.

גלות פרס ומדי כדי לברר כח השמחה

והנה זה לעומת זה נגד השמחה דקדושה, עומד גלות פרס ומדי, דבפרס ומדי היה ריבוי מלילה ומתיה וריבוי התאווה מלד הטומאה, שרלו לחטוף כח ההתפשטות ושמחה, ושמרו דרק להם יש החירות והתפשטות, ולא בעם ישראל. ומשמורש שהיה מלך פרס מנגד שלמה המלך, מש"ה עשה סעודות גדולות כדוגמת שלמה המלך, וגם זוה לעשות כסא כדוגמת הכסא של שלמה המלך (מגילת רבה פ"ב י"ב), הכל כדי להרחות דדוקא מלזו יש השמחה והתפשטות, ונלד הקליפה יש יותר תענוגים. וביום השביעי ביקש להביא את ושתי המלכה, כדי לעשות בגילו עריות, שזהו השמחה מלד הקליפה כנ"ל.

ובגלות הזה היה עלינו לברר שאין שום שמחה מלל הגויים, ולא להתפעל מכל

ב) ונראה דזהו ג"כ הענין דחייב אדם לקבל פני רבו ביו"ט, כדי לקיים מצות ושמחת בחגיך.

ההתפעלות וריבוי הפעולות שעושים, הלא להכיר דבלד הקליפה הסוף של כל הלוי הדברים מביא לידי עצבות גדול. וזהו הענין דאסתר המלכה היה צריך להצעל לאחשורש, והיה נראה כאילו יש בזה חטא של גילוי עריות, משום שהיה על אסתר לברר שאין שום כח התאוה אצל הקליפה.

ולבסוף כשנגאלו מגלות פרס ומדי, אז נתברר לגמרי השמחה דקדושה, וזה הוא כל הפרשה עם הנשים נכריות (עזרה פרק ט'-י'), שאחשו עם הנשים נכריות משום שאמרי דעי"ז יהיה להם התפעלות ושמחה, וכשעלה עזרה בירר והוכיח להם על זה, ועי"ז ׳והגדלו מעמי הארץ ומן הנשים נכריות׳ (עזרה שם), הלא שייך יציאה מגלות פרס ומדי אלא ע"י שנתברר לעם ישראל, דאין שום שמחה והתפעלות בלד הקליפה, השמחה והתפעלות האמיתי הוא רק בקדושה[ג].

ואחרי שנתברר זאת להם נתגלה השמחה דקדושה, וזהו מה שאמר להם עזרה (נחמיה ח' י') ׳לכו אכלו ממתקים ושתו ממתקים׳, ׳וילכו כל העם לאכול ולשתות ולשלח מנות ולעשות שמחה גדולה׳, דמכיון שנתברר לנו דאין אלא הגויס שום שמחה, נתגלה אלינו שלימות השמחה וריבוי הפעולות מלד הקדושה, דהיינו ׳נאטירליך׳ כשיהודי מרגיש חפץ הלב אזי מהו עושה, קדושה ומלקות.

ע"י הגלות נתגלה כח השמחה לכל יחיד

והנה מנסי כעסת הגדולה שהיו אחרי גלות פרס ומדי תקנו עבודת התפלה, שכל יהודי צריך להתפלל ג' פעמים ביום. דע"י הגלות והצירור מרוויחים ישראל, ונתגלה להם הכח פיתר שלהם. וכמו שאחרי הצירור על כח התוקף, קיימו וקבלו היהודים יותר ממתן תורה, דהדר קבלוה בשמחה. כן אחרי שנתברר דכח השמחה הוא דוקא בעת ישראל, ניתוסף להם בכח השמחה ענין התפלה, דהתפלה נתקן כנגד הקרבנות העבודה בזית המקדש, וכמו בזית המקדש הוא ענין השמחה והתפעלות, כן בכל סדר התפלה הוא תענוגים ודביקות והתפעלות הלב שיש ליהודי עם הש"ת, אלא דבשיהמ"ק היה דוקא בגיבור, וכל יחיד היה צריך לילך לשיהמ"ק, אבל אחרי היותם בגלות נתגלה כח זו אלל כל יחיד ויחיד, דכל אחד יכול להתפלל ולהתעגג על ה', ולהרגיש בפרטיות כלות הנפש להש"ת[ד].

ג) עפי"ז מתורץ תמיה גדולה, היאך אפשר שהיו להם נשים נכריות, הלא הדר קבלוה התורה באהבה, ולפי דברינו מובן היטב דקימו וקבלו היהודים את כל 'תוקף' היה בירור על כח התוקף דקדושה, ונגאלו מגלות בבל. ואח"כ התחיל הבירור על כח השמחה, וזה אינו שייך עם נס פורים.

ד) ונראה דזהו ג"כ הענין של עריכות השלחנות אצל תלמידי בעל שם, שזהו המשך השמחה וסעודות של שלמה המלך, ומשתיך לענין העבודה בביהמ"ק. משה"ה דייקא התלמידי בעל שם שעסקו הרבה בעבודת התפלה, ערכו ג"כ שלחן, דהתפלה הוא כמו הקרבת הקרבנות, ועריכות השלחן כמו אכילת הקרבנות.

[ג]

כח השכל

קדושה המעלית הוא, השכלית של יהדות, ואין הכוונה בזה דעם ישראל הם מנשים מכמים ביותר, דהא גם אצל הגויים ים מכמים גדולים. אלא הפי׳ הוא, דהדת היהדות ישראלי יש בו ג״כ השכלה, דיהדות אינו בגוי רק על תמימות, דהיינו שא״א להבין סוס דבר ונריכין להאמין באמונה פשוטה, אלא יהדות יש בו ג״כ הבנה והשגה, שאפשר להשיג אלקות.

כח הזה אינו נכלל עם עצם נתינת התורה, דתורה שבכתב נ״ע להבין ולהשיג, אלא הלימוד בתורה נותן תוקף להאדם, דכל ספרי תנ״ך מלאים עם תקיפות גדולה דקדושה, וגם בדרך סגולה מקבלים תוקף מזה. וכדי שיתגלה השכל של התורה נריכין לזה זמן מיוחד, וזהו הכח של תורה שבעל פה, דתורה שבע״פ אפשר להבין ולהשיג, ואפשר לאדם שם מידושין דלומדיתא.

והנה בתורה שבעל פה יש בו ג״כ הרבה גדריס וסייגים, משום ד׳החכמה תעז לחכם מעשרה שליטים׳ (קהלת ז׳ י״ט), לאדם שהוא בר שכל מתגבר נגד הרע, ומלמד את עצמו, וגם הוא מוגדר בפני עצמו ואינו עושה דבריס שאתם המון בני אדם עושים.

גלות יון לברר כח השכל

הנה אחר שנתחייס הבירור על כח השמחה, ונגלו מגלות פרס ומדי, אז מתחיל בירור אדמה, גלות יון, קליפת יון הוא חכמות חילוניות, דבעת ההוא בזמן בית שני נתגלה כח השכל, חכמות התורה, ולזו היוצים להתגבר ולהתחלט על כח השכל, דלוקח אנשי יש חכמות והשכלות. והיה מלחמות גדולות בין חכמות התורה לחכמות החילוניות, לברר שאין ליון כח החכמה והשכלית.

וזהו מה דבזמן בית שני נעשה התורה שבעל פה, דבעת ההוא ירד התלקות עד שכל האדם, ונמצך להם כח השכלית להבין התורה ולהוסיף עליה חידושים. ומא״כ דייקא בזמן בית שני אמרו אחרו מי שלמד גנו חכמות יונית (מנחות דף ל״ט ע״ב), משום דאז נתגבר חכמות התורה על חכמות החילוניות.

ואחרי הבירור על כח השכל גם חנוכה כשגברו החשמונאים, נתגלה כח השכלי ביתר שאת, אא״כ תקנו שכל יחיד ויחיד ילילך נרות חנוכה, שאין אחרון לחכמה, לכל יחיד בפרטיות יש לו שכל, לא רק בכללות חכמי ישראל. ומטעם זה לא תקנו בחנוכה משתה ושמחה, דגם חנוכה היה נגד חכמות חילוניות, ולא שייך לענין משתה ושמחה

[ד]

כח התשוקה

קדושה הרביעית הניתן לעם ישראל הוא כח התשוקה, דהיינו התשוקות ונמשך להלקות, הביקוש לאדות, הקנאה לעלות למדריגה יותר עליונה.

כח הזה נמצא ע"י ירידת מלקות עד מדריגה המתמוגה של המלט, עד כח המשוקה שלו, דהיינו גם בזמן שאין לו שום נקודה, מ"מ יש לו המשוקקות למלקות.

גלות אדום כדי לברר כח התשוקה

והנה כדי שיתגלה כח התשוקה למלקות, לזה אנחנו נמצאים בהיות בגלות אדום הקשה ואכזרי, דגלות אדום הוא הגירור על התשוקה, שם התשוקה הוא למלקות, או התשוקה והקנאה הוא לדברים רעים.

כי הגוים בימינו אלה הם שפלים ונבזים, ואין להם שום נקודה, וכל היום מתפוקקים לתאוה וממון, ומקנאים מנשים אחרים הנראים כמושלמים. ואנחנו הדרים ביניהם יכולים להימשך אחריהם, להתפוקק לדברים שפלים ונבזים. והעבודה של יהודי הוא, שיתאמת אלו שאין אלו של הגוים כלום, וכל אלו התפוקות אינו מביא סיפוק ושביעה, ועיקר התשוקה הוא למלקות לאור אין סוף ב"ה.

שפיכת דמים מכסה התשוקה דקדושה

והנה המטע של [עשיו] אדום הוא שפיכת דמים[ה], כי המטע של שפיכות דמים מכסה התשוקה דקדושה, דשפיכות דמים בא משפלות ותפוקות רעות, אלא תמוד, מקנאה על מיץ אחר שהוא מושלם יותר ממנו, ואינו יכול לסובלו והורג אותו[ו], [משמ"כ מיץ גיבור אינו ירוך להרוג מגשים אחרים, כי כולם נכנעים תחתיו].

עדיין לא יצאנו לגמרי מגלות יון

אמנם בחמת זמנינו רואים אלו הגוים, שיש להם ג"כ הרבה תכמים ומוקרים, ובעוה"ר הרבה יהודים מתביים בעיניהם אותם הגוים, ומושבים לחכמות מילוניות החכמה של העכו"ם גדולה מאד, ולכאו' דבר זה שייך לגלות יון ולא לגלות אדום שאנו נמצאים בהיום.

הביאור בזה הוא, משום דעדיין לא יצאנו לגמרי מגלות יון, דמגלות בבל וגלות פרס ומדי יצאו לגמרי, דהיינו שאחרי גלות בבל נתברר אלו היהודים בודאית שאין שום תוקף אלו הגוים, כל התוקף הוא רק במרדכי הצדיק. וכן לאחרי גלות פרס ומדי נתברר אלינו דאין להקליפות שום התפשטות וממהה, כשעלה עזרא והיה להם נשים נכריות, ראו בחוש כי אין שום ממהה והתפשטות אלנס, וכן אסתר המלכה בבר היה שם בארמון המלך ורחתה שאין שם דבר. אבל קליפות יון עדיין לא נתברר לגמרי, וגם בסוף גלות יון עדיין היה ספיקות בעס ישראל דים אלו הגוים תכמות והשכלות, אע"ה עדיין אנו נמצאים בהיום גם בתוך גלות יון.

ה) פרקי דר"א פרק מ"א, זרח הקב"ה מהר שעיר ונגלה על בני עשיו וכו', אמר להם הקב"ה מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם 'לא תרצח', אמרו לו לך מעמנו, כי אין אנו יכולים לעזוב את הברכה שברך יצחק את עשיו אבינו, שאמר לו ועל חרבך תחיה, ע"כ.

ו) וגם כהיום גוי מוכן להרוג את חבירו מפני גודל הקנאה, רק מפני חומר החוקים והעונשים אינם עושים כן בפועל.

ועל פי דבריו מובנים מאד מה דאמרו חז"ל (מיכ"ר פ"ב) 'אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמן, הה"ד (ישעיה) והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשיו, יש תורה בגוים אל תאמן'. ביאור כוונתם דתורה ר"ל תורה שבכתב שזהו כח התוקף כנ"ל, וכיון שכבר נתברר מלגינו דאין שום תוקף אצל הגוים, אל תאמין שיש תורה בגוים. אבל חכמה דהיינו כח השכל, זה עדיין לא נתברר דאין חכמה בגוים, אע"פ תאמין שיש חכמה בגוים, וזהו סימן דעדיין לא יצאנו לגמרי מגלות יון, דאם נגאלנו לגמרי משי גם חכמה אל תאמין שיש בגוים, דהא גם בשעת גלות בבל היה ברור דיש תוקף אצל הגוים, אבל כיון שנגאלנו בשלימות נתגלה שאין להם כח התוקף.

ובן הוא ג"כ בענין קליפת אדום, דהיינו כח התשוקה מצד הטומאה, שכל אחד משתוקק ומקנאה דברים רעים. וכל זמן שעדיין לא נתברר מלגינו שהתשוקת שלהם אינו כלום, וגרמה תשוב בעינינו התשוקות שלהם, ועדיין לא נתייאשנו מכל אלו התשוקות, וכל אחד משתוקק להיות מושלם ולהיות עושר וכדו', זהו סימן דעדיין אנו בתוך גלות אדום.

ולעתיד לבא יתגלה בשלימות כח התשוקה דקדושה, וכל ההשתוקקות והקנאה יהא לדברים קדושים, למען לשלוקט, ביקוש למדות של התורה, ולא למדות של הגוים. וכן בכח השכל יתברר בהכרה ברורה שאין להגוים שכל וחכמות, ואז נאמר והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשיו.

הבירור על כח השכל וכח התשוקה בא תיכף אחר הגילוי

והנה כל נעיין בירושה נפק"מ גדולה בין שתי קדושות הרשומות לשתי קדושות המחרונות, דבכח התוקף וכח השמחה יהיה הקדושה קודם הבירור. דלגלות בבל המבואר כח התוקף היה אחר בירידת האור, דבירידת האור היה בשעת מתן תורה. וכן גלות פרס ומדי המבואר ענין השמחה היה אחר פורקן בית ראשון, וגילו כח השמחה היה בזמן בית ראשון. משא"כ בכח השכל וכח התשוקה הוא בגלות"י, דבו בזמן שנתגלה כח השכל התורה שבעל פה, בא עליהם המלך יון, ובאותו זמן היה מלחמה גדולה בין חכמות התורה עם חכמות חילוניות. ובכח התשוקה הוא פחות מזה, דההעדר הוא קודם הוי"ה, דקודם נתגלה התשוקה דקליפה, ואח"כ נתגלה כח התשוקה דקדושה, דאחרי שנכנסנו לתוך גלות אדום נמשך לנו כח התשוקה לגלקות.

ועפ"י סוד מובן שפיר, משום דכח התוקף וכח השמחה הם כמו חכמה ובינה, וכח השכל והתשוקה הם כמו חסדים וגבורות, דשכל הוא בחינת חסד, והתשוקה הוא בחינת גבורה. ובחכמה ובינה הסדר הוא דקודם נתגלה האור ואח"כ הקליפה, משא"כ למטה בחסד וגבורה הם ביחד.

פרקי
השקפה

שורש שיטת "סאושעליזם"

הנה המאמר הלז מעמיק עיון להבין את שורש שיטת ה'ליבעראליזם' ו'סאושעליזם' שנתרבה ונתגבר מיום ליום יותר ויותר, ואם עד עתה היינו יכולים לומר דמה לנו ולהם, אמנם בזמנינו אלה הרי מתגברים האנשים האלו ביותר, וברצונם להכריח שיטתם עלינו בכמה וכמה ענינים בחיים שלנו, ובכוונה מכוונת מראש לבטל כליל את מעלתינו כ'עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב', דענין זה נותנת לנו חשיבות גדולה ומיוחדת, וכמו שנבאר במאמר הבא דזהו מה שמפריע להם כ"כ, אם כן בוודאי הרי צריכין אנו להבין את עומק שיטתם, בכדי להרחיק את עצמנו בקצה האחרון ממנו, וכן כדי שנוכל לחפש ולפשפש בכל אורח חיינו, אם ח"ו לא נתפסנו באיזה מקום שהוא, בנקודות קטנות או גדולות ששרשם מדעתם הנפסדת. ובאמת לעצם הענין, מי שמתבונן קצת להבין אורחותינו ודרכי דריסת רגלינו, ימצא דזה ימים רבים שמבלי להשים לב, כבר נשתל ונזרע בנו אי פה ושם, איזה גרגרים ונקודות דקות משיטה זו, בין והתבונן בה.

פרק א

הפחד הגדולה שנרגשת בתוך הבריאה, והחסד והטוב הגמור שנגנז בה

סדר כל הבריאה עד שמצא האדם א"ע בבריאה מרעדת ומפחדת

אתה הוא עד שלא בראת העולם, ומשבראת העולם - אתה הוא, וכמאמר הכתוב "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים". אמנם, מקודם שנברא העולם היה הוא ושמו אחד, והכל מלא מאורו של אין סוף ברוך הוא, אורו הזך והבהיר, אור צח ומצוחצח, ולא היה מקום פנוי ממנו, הוא האור הפשוט בתכלית הפשיטות, אור של חסד חנם, שסובל ונושא הכל. וכמו שכתוב בריש ספר "**אוצרות חיים**" וכה לשונו: "**דע כי תחלת הכל היה כל המציאות אור פשוט, ונקרא 'אין סוף', ולא היה שם שום חלל ושום אויר פנוי, אלא הכל היה אור האין סוף**".

והנה בעת בריאת העולם, כשרצה

הקב"ה לפנות מקום מוכן לברוא בו בריאה, והלא הכל היה מלא מאורו של אין סוף ב"ה, ואיך יוכל לחול בו נברא - שהוא יש ונמצא, אז סלק כביכול את אורו ממקום אחד, ונעשה שם מקום חלל ופנוי, מקום של הסתר וחושך, ומעתה כבר שייך לברוא בו את האדם, ויהיה לו מקום קיום שיוכל להתקיים בו, ולא יתבטל ויתכלל באורו של אין סוף ב"ה. וכה לשונו בספר **"אוצרות חיים"** שם: **"וכשעלה ברצונו הפשוט להאציל הנאצלים לסיבה נודעת וכו', ואז צמצם עצמו באמצע האור שלו, בנקודת המרכז אמצעית שבו, ושם צמצם עצמו אל הצדדין והסביבות, ונשאר חלל בנתיים".**

ואז מצא האדם את עצמו יחידי בעולמו, בלי שום זיו ואור, במקום הזה שהבורא והמשגיח על הכל - הסתיר עצמו, והאדם הלז הולך בו הלוך וחזור, בלי שימצא את מבוקשו, הכל נסתר ונעלם גנוז וצפון, ואין אתו יודע עד מה, מה יהיה כאן, ומהו תכלית בואו וצאתו, ומענתו בפיו ד"למה נברא האדם יחידי" - כלשון חכמינו ז"ל, אין מי שיעזור אותו, ואין מי שיתמוך בעדו, מי יורה דרך ומי יפלס נתיב.

וכך הוא הולך וסובב את עצמו - אנה ואנה, ומבקש למצוא מציל ומושיע.

ואכן כך הוא לפי ראות עיני הנברא, דהלא כל הבריאה כולה הוא מקום מוכן לפורעניות, ובכל עת מוכן הוא שיתרגשו בו כל פועלי און, ומי יודע מה יולד יום, דכמה וכמה דברים יכולים למצוא את האדם בכל רגע ורגע, - אם הוא אדם רע ומושחת שיכול להזיקו בכל עת מצוא, ואם הוא מטבעי הבריאה שיכול להקרא בו כמה דברים מחרידים, דהיינו דברים הנוגע לבריאות האדם דיוכל למצאו כל מיני חליים רעים ורבים ונאמנים, וכן אם יהיה שטף נהר שביכלתו לשטוף כמה בתים ומגדלות, שדות וכרמים, ועירות ומדינות שלימות, שברגע אחד יכולים להתבטל כליל והיו כלא היו.

לב מי לא ימס ולא יחרד, כשבכל רגע ורגע הוא עומד מוכן לכל מיני פגעים ומרעין בישין, והאיש עומד ומשתאה מה יעשה לה, מול המראה המחריד הלז, ולעיניו נראו כמקום 'תוהו ובוהו' שאין בו מנוס ומציל.

השי"ת השתיל עצות בתוך הבריאה לידע איך להתכונן בה

מעשה במלך אחד שהיה לו בן יחיד ומיוחד; אהוב ונחמד; מונח על לב המלך תדיר, וזכרו לא ימיש ממנו, והנה ביום מן הימים נעשה מעשה, והמלך היה צריך לשלחו מן מחנהו, למקום רחוק ומופלג ממנו, מקום שלא פשטו בו יד כל אדם, ועפרו וארצו עדיין לא נדרסו ונרמסו מרגלי האנשים, והוא ארץ ציה ועיף מבלי מים - אבל נחשים ועקרבים - כן. והנה לב המלך נמס ונחרד לבנו, מה יעשה שם הבן, ואיך ידרכו כפי רגליו על האדמה ההוא - והוא לא ידע מה יעשה ואיך יתכונן בה. לעת כזאת מתבונן המלך וחושב עצה עמוקה, דבזה ימלט בנו מכל הרע והאבדון שיוכל למצאו שם, והמלך שולח אל בנו, לקרוא לו, ואך הגיע אל המלך, והמלך שולח את כל שריו ועבדיו, ופונה אל בנו חביבו ואומר לו, אל תחשוב שאני תשלחך אל מקום ריק ופנוי; אל התהום והאבדון, תדע בני, שאם הסכמתי והחלטתי לשלחך ממני לילך שם, בודאי 'לא תשלחנו ריקם', ובכן הבוא תבוא ותשמע עצתי העמוקה שבזה תוכל להמלט מכל צער ואון....

ובכן נתבונן נא ונראה, בענין האדם שברא הבורא ית' ויתʻ, דאם שלח אותו במקום האבוד הלז, בוודאי ובוודאי הכין

לו מקום לחנות בו, שיוכל לישב בו בשלוה ובבטח, בלי מורא ופחד. וכשנביט בעומקן של דברים נראה, דהשי"ת בטובו ירד ונתגלה לעין כל הנבראים, לגלות להם עצתו העמוקה שיוכלו להתקיים במקום ההסתר, והראה להם הדרך שישכון בו אור, וכמו שכתבו חז"ל בזוהר הק', דתרי"ג מצות דאורייתא הוא 'תרי"ג עיטין' - דהיינו עצות, והוא עצות נפלאות דיורה להם הדרך לידע המעשה אשר יעשון. ואכן בוודאי כן הוא, שהתורה הוא לנו "נר מצוה ותורה אור", והוא לנו מורה דרך - מלשון 'תורה', שלא נפול בפך יוקשים, ונדע את הדרך לילך בה.

ובכוונה זו אמרו חכמינו ז"ל דהשי"ת אמר לישראל 'אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם', ולהנ"ל יובן הדברים לפי פשוטן, דהלא תורתינו הקדושה הוא המורה דרכינו והמאיר לנו בעולם החשוך והאפל הזה, ורק בו אנו מוצאים ידינו ורגלינו פה, ואם כן בוודאי אם לא תקבלו התורה הרי אין לכם שום קיום ומעמד בזה העולם ושם תהא קבורתכם.

ובלשון ה"אוצרות חיים" שם: **"והנה, כאשר צמצם עצמו, אז דרך צד אחד מן החלל העגול הזה, המשיך אור דרך קו אחד, ישר דק, כעין צנור אחד, אור הנמשך מהאין סוף אל תוך החלל הזה, וממלא אותו".**

המכונן תבל ומלואה בוודאי לא בראו לריק בלי מהלך-קיום

וכשנתבונן עוד נראה, דבוודאי כן צריך להיות, דהרי הבורא ית' ברא את הבריאה כדי שיצא ממנו איזה תכלית, ולא לתוהו בראה רק לשבת יצרה, ואם בריאה יברא ה' לתכלית הנרצה, על מה ולמה יברא עולם של צער ויסורין ומכאובות, ולא יודיע לנבראיו היאך להתכונן בה, ואיך הוא הדרך לשכון בו אור, ותחת זה יניחם למקרי ופגעי הזמן, - הרי הדבר למגוחך יחשב. ובוודאי כשברא את העולם בראו בחשבון מדויק, ומתכלית הטוב לא יצא הרע, וברא בריאה טובה שיוכלו להתקיים בו על ידי התרי"ג עיטין שנתן לנו.

עדיין אין האדם מרגיש בטחון גמורה בזה

אמנם עדיין אין הדברים מאירין ומזהירין כל כך, דאף אם יש לו עצה ותושיה האיך להמלט מזרם העולם השוטף הכל, דהלא אף השי"ת נתן לנו והאיר לן הדרך שנלך בה, ובה נזכה לילך ישר ושלא נכשל, אולם עדיין לא נשענו, משום דהתורה והמצות אף שהם עצות מועילות בוודאי, והוא חיינו ואורך ימינו, אמנם לעיני הנברא אין די בזה שילך בטח בארצו, ועדיין הוא מרגיש בפנימיות לבבו ובתוך תוכיותו, אי אלו הרגשים מפחידים, ואינו מרגיש די בטח במצוותיו ית', דחושב בלבבו וחושש מה כבר יהיה כשישמור כל המצוות, ואין די בלבו להשיב פחדו ויראתו. ולזה לפעמים יחפש לעצות סגוליות, בדוקות ומנוסות, דבזה יוכל לבטוח בוודאות, וירגיש בכל לבו ונפשו שלא יאונה לו כל רעה, דזהו טבעה של עצות הללו, ליתן בלב האדם בטיחות ושלוות הנפש שירגיש שבוודאי יהיה טוב.

ולזה מצינו ראינו שביקשו ישראל "אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי", דהרי תפקידו של המלך הוא להעמיד הארץ על מכונו, ולראות שהכל יהיה על צד היותר טוב, ולחשוב ולהתבונן מה ביכלתו לעשות יותר לאנשי בני עמו, ולהסתכל בעין שכלו בכל הרעות אשר יכולים למצאם, ולשאול בעין חכמיו ויועציו היאך להמלט מכל רע ואון. אמנם אנחנו עמו וצאן מרעיתו, ויש לנו מלך בשמים ממעל המשגיח עלינו תדיר בארץ

מתחת, ותרועת מלכינו בנו בכל עת ורגע, אולם לעיני הנברא אין די בזה להשיב פחדו ויראתו, דעיניו הגשמיים והבשריים אינם מרגישים בזה בטחון ואומץ, ולזה ברצונו שישימו עליו מלך בשר ודם, שידע וישיג בבריות שיש מי שדואג עליו שהכל יהיה בכי טוב.

יתבונן האדם בחסדו וטובו ית' שברא בו עולמו

והנה נתבונן נא בפנימיות ובעומקן של דברים, היוכל להיות כזאת שימצא איזה מקום שהוא, שיהיה פנוי וריק מאורו של האין סוף ב"ה, האם ח"ו נגדיר ונאמר שעד פה תבא אורו ית', הלא בוודאי ובוודאי כפי אמיתיות הדברים לא נשתנה הדבר אף פעם, והכל הוא כמו שהיה - מלא מאורו וזיוו הזכה והבהירה, וכמו שהאריך **ה'תניא' ב'שער היחוד והאמונה'** לבאר, שבאמת כל החלל הפנוי הוא רק לעיני הנברא שנראה לו כן, אולם מצד אמיתיות הדברים ומצד הבטת עיני הבורא כביכול, הכל אחד יחיד ומיוחד כמו קודם כל הבריאה, ולא נשתנה ולא ישתנה כלום, ו'אכן אתה קל מסתתר' בתוך הבריאה, רק דלעיני הנברא נראה הדבר כאילו נחסר כאן האור, ונראה לו כמקום חושך ענן וערפל, ואינו מרגיש ומבחין במלאך האלקים המלובשת ומסתתרת בתוך ענן האלקים.

ולפי האמת הברור, כל הבריאה כולה מלא מחסד קל כל היום, ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ויסוד כל הבריאה הוא רק חסדו וטובו הגדול, והוא אלקינו הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים, והוא הנותן לחם לכל בשר ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד, דבטוחים אנו בחסדו הגדול שאין לו סוף ותכלית, שבו משפיע לכל הבריאה כל מה שצריכה, וברוך הוא אלוקינו שלא חיסר כלום בעולמו, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות, הכל בתכלית כדי להנות בהם בני אדם.

ומעתה כשהאדם עמד להתבונן במראה הלז, ותפס במוחו ולבו שלא כן פני הדברים כמו שנראה ומתגלה לעיניו כלפי חוץ, רק דאף במקום החשוך הזה, נמצא בתוכו מלך העולם וברא כל, ובמקום הזה שמרגיש את עצמו אבוד ועזוב, בו במקומו נמצא בנעלם ובנסתר אדון הכל. הנה כשהאדם מגיע להתבוננת זו, מתחיל לתפוס ולהבין, שאף במקום הזה שהסתיר השי"ת את אורו וזיוו, אף כאן יכול הוא להדבק בו, ויגיע לו מן החסד חנם של הבורא, חסד האין-סופי של קודם הבריאה, ואף אם נראתה הבריאה כמקום שאול ואבדון, ביכלתו להדבק בחסדו וטובו הגדול של הבורא שאין לו סוף ותכלית, וכתפלת משה רבינו ע"ה 'ואתחנן אל ה' בעת ההוא', ששאל מתנת חנם ולא כתשלום על מעשיו, רק מן החסד חנם של הבורא ברוך הוא דהוא מקור התענוג והטוב, שאף לו יגיע ממנו ויזכה לידבק בה.

כשדבוק באין סוף ב"ה לא יגיע לו שום עונש

וכשאדם מדבק עצמו בזה ומבין ומתבונן בחסדו וטובו הגדול, בוודאי דלא יאונה לצדיק כל און, ואף אם חטא נגד הבורא ח"ו, הלא הוא דבוק ומקושר בחסדו הגדול שאין לו סוף, ואף שחטא נגדו הלא חסדו ית' הוא יותר מזה, וכמאמר הכתוב "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", **ופירש רש"י, 'לא הביט הקב"ה און שביעקב, שכשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוברים על דתו', ו"ה' אלקיו עמו" - 'אפילו מכעיסין וממרין לפניו אינו זז מתוכן', "ותרועת מלך בו" - 'לשון חבה ורעות'.** והנה הרואה דברים אלו, יעמוד דום מבלי יכולת להכיל הדברים הנוראים האלו, אמנם כך גלה לנו בלעם בנבואתו ששם ה' בפיו, דעד כדי כך הוא חסדו ית'. וכך הוא

מן הראוי והיפה, דהלא מקור נשמת ישראל הוא למעלה מעלה בשורש קדומה של בריאת העולם, באין סוף ב"ה בעצמו כביכול, דקודשא בריך הוא וישראל חד הוא, ואין ביניהם שום יכולת להפריד. וממילא כשמגיע לדרגה הלז בוודאי לא יאונה לו כל רע[א].

עכ"פ יתבונן האדם בשורש הפחד וימתיק הדינים בשורשן

והנה אף אם עדיין לא הגיע האדם לדרגה זו לידע שאין כל תחת השמש בלתי חסדו וטובו, אמנם ביכלתו להבין ולהתבונן בעת צר, ובעת שפחד ורעד אחזתו, ולבו לוחשת לו לאמור מי יורה דרך ומי יעמוד בפרץ להציל ולהושיע ולהיות לעזר בעת הנצרך, בין יבין בשורש של הפחד מאין מקורו יוצא וממי אכן יש להפחד, דהלא הוא בוראינו ית', דרק ביכלתו לעשות מטוב עד רע, והוא ואין בלתו ואפס זולתו מי שיוכל לעשות קטנה או גדולה מבלתי מאמרו וציוויו ית', ורק מפי העליון בעצמו יצא הרעות והטוב, ואם יש ממה לפחוד, בוודאי דהוא מאתו ית', דברצונו מחיה וברצונו ממית, ברצותו מאריך וברצותו מקצר.

ובשיבין האדם אלה הדברים, יעמוד ויתכונן עצמו בתפלה ותחנונים לפני מלך אדון כל, שיחוננו ויציל אותו מכל הרעות האלה אשר מצאוני, וישפוך שיחו לפניו בהשתפכות נפשו לה', כעני הדופק בפתח העשיר דיודע בעצמו דזה האיש אשר ביכלתו לעזרו ולהוציאו ממעצרו, וכל איבריו וחושיו מתבטלים ומתרכזים אל התכלית הנרצה שימצא חן לפניו כדי שירחמו ויעזרו. וזהו המתקת הגבורות והדינים בשרשן, לידע ולהתבונן משורש מי יצאו, וכל יראותיו ופחדיו יכון לו.

אמיתית תורתינו מיוסדת על חסד וגבורה ביחד

ונחזור למה שכתבנו דבתורתינו הק' אין בו די להשיב פחד הנברא מלילך בטח בארצו, כיון דעצותיו אינם חתוכין ומבוררין לומר דכשתעשה כך וכך תיכף ומיד יגיע לך כל הטוב, אמנם לאחר שמתבונן האדם בחסדו ית' שאין לו סוף ותכלית, וידוע תדע שאין צריך לפחוד כל כך מן הבריאה, וכל הבריות חלו רק מפניך, ואימתו ופחדו ניתנו על כל מעשיו, ואם כן הרי האדם עכשיו בבטחון ובשלוה דהרי יש לו על מי לסמוך דהיינו על אביו שבשמים, דהוא מקור התענוג והחסד, ובוודאי לא יעזבנו תחת פגעי ומקרי הזמן. הנה לאחר התבוננות זו כבר הוא ביכולת האדם לקיים גזירותיו ומצותיו ולהרגיש בזה בטחון גמורה, כיון דכבר אינו מרגיש את עצמו אבוד כל כך, וכבר אין העולם נראה לו מלא פחד ויראה, ותחת זה הוא רואה חסדו וטובו הגדול וה'כולו טוב כולו אחד', א"כ כבר אינו צריך לעצות חזקות כל כך. ובבחינה זו כתב **ה'מהר"ל' ב'תפארת ישראל'** דהתורה ניתנה בחודש סיון דהוא חודש השלישי מכיון דהתורה הוא ממוצע בין חסד וגבורה, בחינת תפארת, והוא כמו שכתבנו דעצות התורה אינן באין רק מבחינת פחד וגבורה, אלא אף גם בצירוף החסד והטוב שנתן השי"ת בתוך הבריאה.

א) וכיסוד זה מביא ב"תולדות יעקב יוסף" פרשת שלח בשם ה'בעש"ט' שפירש הפסוק "**עד אנה ינאצוני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי**", דר"ל דמי שהוא דבוק בה' יתברך "גם שנאצו אותי כמה פעמים אין מקום לעונש לחול עליהם, מה שאין כן עתה 'עד אנה לא יאמינו בי' דייקא, כי האמנה היא דביקות וכו', ועד עכשיו האמינו במשה ועי"ז האמינו בי, מה שאין כן עתה שנפרדו ממשה ולא יאמינו בו, א"כ 'עד אנה **ינאצוני' שלא ניתן ארכה לעונשם**". הרי לן דמי שהוא דבוק ביחודו ואחדותו יתברך שמו, אין שום מקום בעולם שיוכל לחול עליו אפילו עונש בידי שמים, וכ"ש שלא יניחנו תחת פגעי ומקרי הזמן, רק יבטח בה' בעוז ובגבורה ואך טוב וחסד ירדפנו כל ימי חייו, ושבתי בבית ה' בבטחון גמורה לאורך ימים. וראה עוד ב"**היכל הברכה**" בתחילת מגילת אסתר שכתב בתוך דבריו: "**ולפעמים נסתר גם הסתרה, הסתר אסתיר, כלומר שיסתיר מהם שלא ידע שהקב"ה בהסתרה, ואז יחול עונש, כי כל זמן שאדם באמונה גדולה שבכל תנועה אלופו של עולם, ובוטח בה', אי אפשר לחול שום עונש אם לא בהסתלקות האמונה ברגע, אז יחול העונש**".

פרק ב

להבין ולהשכיל את עומק קליפת ה'סאושעליזם'

מי שאינו מאמין במציאות הבורא ח"ו - ימצא א"ע במצב אבדון נורא

הנה כל מה שכתבנו עד כאן, נכון וברור הוא למי שהשיג אמיתית מציאות הבריאה, והביט וראה מי ברא כל אלה, הלא הוא בוראינו ויוצרנו, הנה לאיש כזה ברור הדבר שלא שייך לומר שמחולל כל הבריאה כולה, יזם בריאה חסירה מבלי שימצא בה איזה דרך מצוא. אולם לא כן הדברים בבן אדם שברצונו הוא להסתיר האמת הברור ממוחו וליבו, לאמור מי יאמר לי מה תעשה, ויותר נקל לו לומר דכל הבריאה כולה נעשה מעצמו, בלי ששורש אחד קדומה יכוננה מראש, ואין שום ענין אמיתי בכל העולם, רק הכל מעצמו נעשה בלי שום חשבון ודקדוק. הנה לאיש הזה כל מה שכתבנו עד כאן אינו נוגע לו כלל וכלל, דבעיניו נראתה הבריאה מלא פחד ויראה, מבלי יכולת להנצל ממנה.

והאמת ניתן להאמר דאף האומות העולם היה להם בזמן זמנים שעברו, כמה ענינים ומהלכים, וכמה עצות מועילות, האיך להתקיים בתוך הבריאה, והיה בהם כמה חכמים שהיו להם כמה שיטות ומהלכים בזה. אמנם לדאבוננו בזמננו אלה כבר נתבטל מכמה מהם אף הטפה האחרונה מאמונתם, ותפסו ב'אמונה חדשה' שעל פיה ח"ו לומר שיש מי שברא כל אלה, ואין לחשוב כלל וכלל שיש עכ"פ אפשריות כזו, רק לידע ברורה שהבריאה הוא קדומה, ונשתלשלה ע"י כמה המשכות שבמשך כמה מיליוני שנים, השתלשלות אחר השתלשלות, עד שהגיע למצב של היום, עפ"ל.

ועכשיו מצאו את עצמם אפס עצור ועזוב, בפחד גדולה וחזקה שאין כמוה, דאין להם כלל על מה שיסמוכו, ומי יודע מה יעשה הזמן עמהם, אהה עליהם... אוי על נפשיהם מאד...

מרגיש בפנימיות לבבו חלל נורא דהרי אין מי שרוצה בקיומו

ובעומק יותר, הרי מרגישים האנשים האלו חלל גדול ונורא בעומק פנימיות לבבם, ומרגישים כעזובים ונטושים ונשכחים לגמרי, וחסירות נורא ממלא את לבם, וכל זה מכיון דכפרו בדעתם לומר דאין שום עיקר ושורש אמיתי בעולם, וכל העולם כולו עומד כן בלי איזה תכלית ובלי שום סבה, ועל ידי זה מרגישים המה בלבם דמה הוא תכליתם בזה העולם, ומפני מה הם קיימים כלל, ומי הוא זה שרוצה בקיומם כאן, ובכן הלא הם רק כמקרה קרה ואין להם שום סבה שרשי ואמיתי להתקיים[ב].

עצה חדשה לבטל הפחד ע"י שיתקבצו יחד ויהיו לכלל אחד

הנה לעת הזאת התנוצץ עליהם קליפה גדולה ועמוקה, ועמדו במחשבתם על עצה חדשה, שיוכלו בזה להקל קצת על פחדם ויראתם, והוא, שיקבצו יחד כל האנשים כולם באחדות שלימה וגמורה,

ב) אבל אנחנו עמך בני בריתך ואנו מאמינים בני מאמינים בבורא עולם, דהוא הוא האמת המיוחד, והרי פנימיות ונקודת כל הבריאה הוא רק אלקינו יתברך, ואנו יודעים בידיעה ברורה דהוא בראנו בכוונה מיוחדת שרוצה מאתנו, והוא יש לו רצון בנו, והוא יכוננו מראש ככל הצורה שהוא רוצה כדי שנגיע לתכליתו, נמצא קיומינו בעולם הזה הוא לתכלית האמת למה שמקור האמת רוצה מאתנו.

ויעשו כולם גוש אחד ומקשה אחת, כולו טהור ומקודש לשיטה החדשה, וכל אחד ואחד מקבוצה הלז - יגן ויסמך את השני, ויהיו לעם אחד, מקושרים בקשר אמיץ וחזק, ובזה יסיר מלבו של כל אחד, את הפחד הנורא המקיף אותם מכל צד ופנה, על ידי שירגישו בקרבם שכבר אינם יחידים בעולמם, ויאמרו בלבם שבוודאי דעל ידי שנלך ביחד ב'כח הרבים', נתחזק בזה יותר ויותר, וכולנו ביחד נתבונן האיך יכולנו להציל את עצמינו ואת כל העולם כולו, מן הסכנות הגדולות והנוראות שהבריאה מעמידה לפנינו.

ירגיש זכות קיומו ע"י שמשתייך אל הכלל

ובעומק יותר והוא העיקר, שמעתה כבר לא ירגיש שהוא 'אינו-נצרך' ומלוטש ומעוזב, כיון דהוא נמצא בתוך כל הכלל כולו וכבר אינו אדם יחידי בעולמו, ומעתה אינו מרגיש ואינו שומע את עומק החלל שבקרבו שאומר לו מי אתה ומפני מה אתה נמצא, מאחר שהוא מרגיל עצמו לחיות מזה שהוא שייך להכלל והציבור, והרי הכלל והציבור צריכין לו, וכן מחזקים אחד את השני, ונותנים אהבה זה לזה ופעמים באהבה אומרים איך שאתה נצרך לי ובלעדיך אין...[ג]

והיינו שבתוך מקום הצרה עצמה - מצא פדות ורוחה, בלי שיצטרך להרבה עצות ושכליות מה לעשות בכל מצב ומצב שימצא אותו, רק מעיקרא הוא מוציא את עצמו מן כל הספיקות וחששות, על ידי שמבקש לבטל שורש פחדתו. ובכן כל האנשים כולם מתקבצים לבנות ביחד קבוצה גדולה וכח הרבים.

עי"ז יתבטלו כל החילוקים והמחלוקות בין בני אדם

ועוד נקודה מונח בזה, דהלא רוב הצרות והיסורין באים מהחילוקים הגדולים שיש בין בני אדם, דמזה באים כל המלחמות והריגות, במה שאחד מרגיש עצמו לאדם יחידי, ויוצא במחלוקה ובמלחמה נגד השני, וכן מה שהיה נמצא הרבה בזמן זמנים שעברו, דהיו מדינות שלימות שהיה בהם מלך אחד מושל על כל העם, ומלך פריץ גדר ומה שהיה ברצונו היה יכול לעשותה, ואם היה אדם אחד במדינתו שלא היה ברצונו לילך בשיטת מלך זה, אחת היתה דתו, וכל העם היה בהתבטלות לפני המלך מבלי יכולת להביע דעותיו הפרטיים.

הרי לן דהחילוקים בין אדם אחד לשני, וכן ההתנשאות מאחד על השני, זהו מן הדברים הגדולים והנוראים המפחידים את בני אדם. ולזה באו על עצה עמוקה, שישוו כל הכלל כולו, שכולם יהיו נחשבים למקשה אחת וגוש אחד, ובכך יתבטל כל היחידיות והחילוקים בין בני אדם, וישיגו האנשים בזה תכלית הטוב, שיהיה ביכלתם לישב בטח בארצם בלי פחד ומורא כלל.

אמיתית שיטת החירות דכל 'בעל דעה' יכול לחוות דעתו

וכאן המקום להבהיר, דאף דלפי הנראה כלפי חוץ, הרי זהו הדבר שנתחדש בהתיסדות מדינת 'אמעריקע' - מדינת החירות, שהיתה נותנת חירות וזכותים לכל אחד ואחד, דבאת לומר דאפילו האדם השפל והבזוי צריך שיהיה לו מעמד חשוב, ולא יגרע כוחו וזכותו מן בעלי המדות ודעות, ויהיה שווה ומשווה לכל. אמנם

ג) ובענין זה התבטא אחד מ'גדולי' הסאציאליסטן באומרו כך: The best way to find yourself is to lose yourself in the service of others עפ"ל.

נתבונן נא בנקודת הדברים ונראה, דהנה לפני פתיחת שיטת החירות, היה בכל מדינה ומדינה רק דעה אחד ומיוחד לכל העם, והוא דעת המלך המושל על כל העם, אולם אם היה אדם אחד שהיה לו שיטה לעצמו, לא היה נוגע כלל וכלל, ולא היה לו זכות כלל לבצע זממו. אמנם שיטת החירות הוא, דכל חכם ובעל מחשבה ושכל, יהיה מי שיהיה, הזכות והיכולת בידו להביע דעתו ומחשבתו, ואין מי שיכול לעצרו.

אולם זה היה ברור בימים מקדם, דרק מי שהיא בר דעת שייך בו שיתפס באיזה דעה ושיטה, וכל האנשים האחרים יכולים להיות תלמידים וחסידים מאיזה חכם שירצה ולתפוס בדעתו, אבל לומר דבר כזה דכל אדם יכול לחוות דעתו בשווה, ואין כאן חילוקי מדרגות לומר דמי שהוא חכם גדול יותר - יותר ביכלתו לחוות דעה בענין, זהו החידוש הנורא שנתחדשה לאחרונה בשיטה החדשה שמאתם תצא[ד].

כפירה עמוקה שיכולים להוסיף שלימות על בריאת השי"ת

וביותר עומק מושרשת כאן כפירה עמוקה עד למאד, דבדעתם הוא דיכולים להוסיף שלימות בתוך הבריאה, ואף גם אינם מאמינים כלל שהבריאה שאנו רואים לפנינו - יש בה איזה כוונה מכוונת, ואם מוצאין אנו איזה הטבה בבריאה זו הרי טוב, אמנם מה שנראה להם שאינו טוב, הרי יכולים בעצמם לנסות לתקן הדבר שיהיה טוב, וכל שכן שאינם חושבים שאפשר הוא שאף שהם בעצמם אינם משיגים באיזה דבר שהיא טוב, יכול להיות שבעומק הענין מונח כאן טובה גדולה, ויכול להיות שבמשך הזמן ימצאו הטובה בזה, אבל כל זה אינו נוגע להם, דהם בשיטתם דאף אם לאחר זמן יבינו בזה איזה טובה, אולם עד הזמן ההוא אינו נוגע דבר זה, ואין להם רק מה שעיניהם רואות ומבינות, ויותר מזה אין במציאות כלל.

ונוגע הדבר ביותר, בעת שנושאים ונותנים בדבר הנוגע לבריאות האדם, דלפי דעתם אין להם שום חשיבות אל עצם האדם כפי שנברא כתבניתו ומתכינתו, ואינם נרתעין מרחוק כשבאים לעשות איזה רפואה לאדם - לחשוש דאפשר אין הדבר טוב אל האדם, ואף גם אם אינו רואה בדעתו מה שיכול להזיק, אבל מי האדם השפל הזה לומר בלבו שהוא יודע כל העומק והחכמה המונח בהאדם. מה שאין כן מי

ד) ונרחיב הדברים במה שיש להבין דאיך יצאה העגל הזה, והאיך היתה השתלשלות הדברים עד שהגיעו עד פה, ונקדים בדברי הגמרא סוכה נב, ב. המבאר דרכו של היצר הרע איך להגיע לשלוט על האדם, דמתחילה הוא אל האדם רק כמו 'הולך' שהולך לדרכו, ואח"כ נעשה כמו 'אורח' שנתארח כאן, ואח"כ כמו הבעה"ב עצמו. ונתבונן נא בזה, דהנה תחילת התיסדות שיטת החירות היתה כמו שזכרנו בפנים, דכל מי שהוא בר דעה וביכלתו לחוות דעה בענין, הרי זה כוחו וזכותו ואין מי שיעכב בעדו, אמנם לאחר משך זמן התחילה להתנוצץ נקודה חדשה דאף מי שאינו בר דעת גדול ואף מי שהוא נחות דרגא, אעפ"כ הרי בן אדם הוא וצריכין לכבדו אף עם שיטתו, וצריכין לראות שירגיש טוב, אולם בוודאי לא היה הכוונה שיהיה בשווה עם הגדולים, רק דהגדולים צריכין להשפיל את עצמן ולנחות ממדרגתם בכדי לכבד אף מי שהוא קטן ממנו, ולדבר עמהם ולשאול בדעתם מה הם סוברים על זה ועל זה, כדי שירגישו טוב ויחשבו בלבם שנוגע להגדול מה שהוא סובר בדעתו. וכן היה בענין 'זכויות הנשים' שאף שכולם ידעו שהם נחות דרגא - ד'נחות דרגא נתיב איתתא', אולם על זה באו בטענה לומר שאף הם בני אדם עכ"פ וצריכין להתחשב עמהם, וכן בענין השפלים החוטאים בנפשותם דגם בזה באו לומר דצריכין לתת להם איזו-שהיא כבוד וחשיבות אף עם מדרגם השפלה, וצריכין להבין אל לבם שהם נמשכים אל זה. וכך התחיל הענין, אמנם לאחר זמן התחילו לומר עוד דמפני מה בכלל ניתן לומר על אדם אחד ועל סוג אחד דהוא גדול במעלה או במעמד יותר מן האחר, הלא הוא עיוות גדול נגד השני שהוא ירגיש עצמו כשני למלך, ובכן באו לומר דכולם שווים ומשווים ואין חילוק כלל בין בני אדם, רק דקטן וגדול שם הוא. אמנם עדיין לא הגיעו אל עומק קליפתם העמוקה, עד שהגיעו לכך שאומרים כבר שהאדם הקטן הוא יותר מכובד ממי שהוא גדול, וכן שהנשים הם קודמים לאנשים. -- וכן אנו רואים בעם בני ישראל שלדאבוננו נכנס בנו שיטתם, ונוגע בענינו כלפי מה שהתלמידי חכמים ועובדי ה' הלא המה החשובים בעינינו, ולהם אנו שואפים ומביטים עליהם אל-על, והנה באיזה זמן התחילו לומר במחנינו דאין אנו יכולים לבטל כליל מעמדם של הפחותים, ואף אם הוא אם חוטא אמנם הרי צריכין להבין ללבבו הטהור שאינו רוצה רע, ואף אם הוא רוצה אמנם... ולאחר זמן התחילו לומר דמפני מה חשובים יותר המורים בעם, הלא לכולם יש יצר הרע ואם לזה יש יצר הרע גדול יותר - עדיין אין יכולים לומר שהוא נחות דרגא, וגם איך יכולים ליתן להרגיש לאדם ישראלי שהוא אינו הכי-טוב, וממילא א"כ הרי כולם שוים בטלים ומבוטלים ואין שום חילוקי דינים בין זה לזה. אמנם עכשיו התחילו כבר לומר, דמי שהוא יותר חוטא ועושה עבירות חמירות יותר, הלא הוא האדם המיוחד הראוי לשבח ותהלה... ונתהפך הקערה על פיה, ובלשון המורגל בפי האנשים קוראים ענין זה דבתוך העבירות הללו מונחים ניציצות קדושות, והם עוד יותר קרובים אל השי"ת ממי שהוא שומר תורה ומצות הפשוטים והיבשים...

שמאמין שיש בורא עולם, הרי בוודאי התורה נתנה רשות לרפאות, אבל כל עסקו בזה הוא בביטול וענווה כלפי הבורא, והוא רק מנסות לעשות איזה רפואה דאפשר יועיל, אבל לבו מלא פחד שח"ו לא יקלקל יותר, דהרי מונח כאן לפניו בריאת השי"ת שבוודאי בראו בתכלית הטוב והמתוקן[ה].

כפי הסתכלותם אין כאן רק ה'חלל הפנוי' ח"ו

ופנימיות ענין שיטה זו, היינו שאין ברצונם להמשיך 'קו' בתוך הבריאה, דהיינו על ידי עצות ושכליות, וכל שכן להכיר בכח החסד והטוב העליון השוכן בתוך הבריאה דהוא מציל ומושיע מכל פגע רע, ואף גם להכיר שמקום הצרה עצמה דהיינו ה'חלל הפנוי' - שורשה ומקורה מן אחד שבראה. וכל זה מכיון דכפרו בעיקר ופשטו ידם בשורש הקדומה, לומר דהכל מעצמם נעשו, וממילא עצתם הנשאר להם הוא רק לבטל הפחד מעיקרו, ובמקום 'חלל הפנוי' עצמו ימצאו עצה האיך להתקיים בה[ו] [ז].

המפריעים ביותר לזה המה האנשים שיש להם איזה יחידיות באיזה-שהוא תחום בחייהם

אמנם נתבונן נא ונראה דדבר זה הוא קשה מאוד, דאיך שייך שכל האנשים כולם יעשו מקשה אחת, הלא יש בהם כמה וכמה אנשים שונים ומשונים, כל אחד ואחד עם דעה המיוחדת שלו, ומדותיו ועניניו שבנפשו הפרטית, וכשם שאין פרצופיהם שוים כך... וא"כ איך יתכן זה לקבץ כולם יחד, ולסלול מסילה חדשה שכל אחד ילך וידרוך בה, ולכולם יהיה מהלך החיים משותפת.

והנה ענין זה של מעלותיו הפרטיים שביחיד, נמצא מפוזר בכל שטח החיים, שצריכין לראות שכולם יהיו נראין בה ככלל גדול אחד ומיוחד, מבלי שאדם פרטי יהא נשאר נראה וניכר מבחוץ, ונוגע כלפי מי שהוא חכם ובעל שכל, דבזה הוא נראה וניכר כאדם בפני עצמו, וכן הדבר במי שהיא עשיר שיש לו הרבה נכסים, הרי דבר זה מעמידו במעמד גדול מן העניים, וכן נראה הדבר באופן חזק באדם שיש לו איזה התגברות על יצרו הבהמית, ויש לו איזו-שהיא מקום לומר דעד פה תבא, הרי האדם הזה בא ונתגלה ביחידיות חזקה מאד, ויש לו איזה מעלה ומעמד בזה העולם. ואנשים כאלו הם המה הסכנה הגדולה והנוראה לשיטה החדשה הלזו, והם המפריעים ביותר לקיבוץ הגדול שינצל את כל העולם.

עיקר הכח לדכא אותם הוא ע"י שיתנו להם להרגיש כמשוגעים ויוצאי-דופן

ומעתה, מן ההכרח הוא שיבטלו כל המעלות והענינים הפרטיים של כל יחיד, דרק על ידי זה יהיה ביכולת לאחד את כולם, אולם הרי הדבר הזה נצב לעמתם,

---

ה) ובזה יובן מאד מה שמצינו הרבה מאד בגדולי הדורות, שבעת שדברו מן הרופאים התבטאו נגדם בביטול, ולא התחשבו כל כך בדעתם ואדרבה הרבה פעמים לא מנעו את עצמם מלומר ומלעשות נגד דעתם, וביותר רואים זאת בספרי הרה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע שהתבטא בדיבורים חריפים נגדם, לומר דהם אפיקורסים וכדו', ויש להבין על מה יצא הקצף, ולפי הנ"ל יובן מאד.

ו) ראה **בליקוטי מוהר"ן תורה סד**, דיש אפיקוסות ששורשה ומקורה הוא מחלל הפנוי, עיי"ש.

ז) ולפי פנימיות הענין נמצאו הדברים מכוונים מאד, כפי הידוע דכל המשך הדורות הולכת בסדר מכף רגל ועד ראש, והיינו לכל אורך הקו ממעלה למטה, וידוע עוד בסדר השתלשלות העולמות, דלאחר שנמשך הקו בתוך החלל הפנוי - לא נמשך עד הסוף, ונשאר לסוף הקו חלל הפנוי - המעכב שלא ימשך אא"ס מתוך העינול הגדול לתוכו, וא"כ נמצא דלסוף הדורות בעת עיקבתא דמשיחא - בחינת עקביים, כבר נשלם הקו והגענו עתה להחלל הפנוי, וזהו הקליפה הגדולה שנמצא כעת, ודו"ק.

דעל מה ולמה ירצו האנשים האלו לבטל את עצמותם ומהותם - רק בכדי להציל את הכלל, ומצד אחר - הבאים בשטה החדשה בידם אינם יכולים לכופפם לזה, דהלא שורש שיטתם היא דכל אחד יש לו זכות להחזיק בשיטה שלו, ואין לאחד לכפות על השני מה שברצונו, וא"כ מהו העצה היעוצה במקום הזה...

אמנם כשנתבונן בעומק הדברים נראה, דבאמת אין מן הצורך כל כך לכפות מי שהוא על זה, דהלא לכולם יש להם בפנימיות לבם שורש הפחד הלז, ומרגישים בעצמם צורך גדול בזה ש'יעשו כולם לגוש אחד' [להיפך מ'ויעשו כולם 'אגודה' אחת'], ואף האנשים שאינם מרגישים בעצמם כך, אולם לאחר זמן כשהשיטה החדשה הולכת ונבנת יותר ויותר, אזי נעשה הרגש בלב האנשים שבזיון גדול הוא לישאר מבחוץ, וכולם רוצים להשתייך לרובא דרובא שבאנשים - שמכירים ואומרים שזהו מקומם ולשם שייך נפשם, והאיש הלזה שמחליט בעצמו שאעפ"כ ברצונו לישאר מבחוץ, נעשה ללעג ולקלס לעיני כל העם, וכולם משבחים ואומרים עליו שהוא אינו 'נערמאל' ואינו איש בין אנשים.

והכח היותר גדול לזה, דהיינו לעשות רוח הרחוב שירגישו כולם שזה הוא המקום שמי שמשתייך אליה עדיין הוא נמנה כאיש בין האנשים, ואחרים אינם חשובים לכלום, הנה עיקר כח הלז הוא בענין הנקרא 'מידיע', דהם המה העומדים בשער ומתריעים דעת הכלל והציבור, ובוראים בלב האנשים הרגש לכל דבר שיביטו עליהם כדבר הרגיל ו'אנגענומען' דהיינו 'נערמאל', וגם הם מחליטים איזה דברים אינם מוגדרים בזה וצריכים להביט עליהם כמשוגע. ועיקר כוחם וחזקם הוא במה שהם מחליטים על חשיבות האנשים, ועל מי שאינו הולך עמהם - דהיינו עם דעת הצבור, ירגיש את עצמו לאדם בזוי ומבוזה, וממילא כל אחד יבוש ויכלום בעצמו לעשות בשונה מדבריהם, דהרי יפוצו בכל ה'כלים' מה שהם עושים, ויעשו ללעג ולקלס[ח].

ה'מידיע' מפלס הדרך החדש

ועוד צריכין המה באופן חזק אל ה'מידיע', דהלא עיקר פעולת שיטה זו הוא לבטל כל הדעות והמהלכים שישנם בעולם, וא"כ הלא יפלא דבאיזה דעה ומהלך יתפסו כל האנשים הללו, ובאמת לפי אמיתיות הדברים סוברים המה שאין שום אמת בעולם, וממילא כן הוא שאין שום דעה ושיטה, רק דצריכין לייצר במחשבתינו איזה שהוא מהלך ודרך בעולם, ולזה בא להם כוח ה'מידיע', דבה הם עומדין ומתריעין כסדר בלי הפסק מה שהם רוצין שיביטו עליו כדבר

ח) וראה דברים נפלאים בליקוטי מוהר"ן תורה סג, ההולכים ומגלים סוד של עומק הקליפה שבדור הזה, וז"ל בתוך הדברים: "והנחש הם אלו החכמים להרע, החוקרים פילוסופיא ואפיקורסית, כמ"ש חכמים המה להרע כו', שהם רק חכמים להרע כו', והם בחינות הנחש, בחינות 'והנחש היה ערום מכל חיות השדה'. ועל ידי דיבורים רעים, עושים כנפיים להחכמים אלו, שהם בחי' הנחש, שיוכלו לעוף ולפרוח, היינו שמעופפת ומתפשטת חכמתם ואפיקוסית שלהם בעולם, ומזיק מאד להעולם, וגם בחקירותם בעצמם הם מעופפים, כמו מי שיש לו שכל מעופף במהירות, ונפתח להם חכמתם מאד. אבל אם אין להנחש כנפיים, היינו שאין להם דיבורים רעים כנ"ל, אזי אין להנחש רק בחי' הליכה, היינו שאין להחכמים להרע הנ"ל, רק מה שחוקרים בינם לבין עצמן, ואינם מעופפים בעולם, היינו שאין מתפשט ומעופף חכמתם בעולם, ואינם יכולים להזיק להעולם, רק למי שסמוך אליהם, בגון תלמידיהם וחבריהם, אבל ברחוק מהם אינם יכולים להזיק, כמו ההולך שהולך רק מעט, ואינו יכול למה למרחוק כמו המעופף, וגם בינם לבין עצמן אין שכלם מעופף, היינו שאין נפתח להם החכמה כ"כ, ואינם מעופפים ומהירים בחכמות שלהם, רק חוקרים בחכמתם מעט מעט, כמו ההולך, וגם מה שמזיקים לאחרים בחכמתם, הוא רק בבחי' הליכה, שאינו מעופף ונכנס בעומק לתוך המוח והלב, רק שנדבק קצת להמוח, אבל אינו נכנס בעומק לתוך הלב והמוח. אבל כשיש להם ח"ו כנפים מדיבורים רעים כנ"ל, אזי שכלם מעופף כנ"ל, וגם מזיק למרחוק, כמו המעופף שמעופף בשעה אחת למרחוק, וגם שמעופף חכמתם המשובשת ונכנם ונדבק בהמוח והלב בעומק גדול מאד". עכ"ל. הנה דברים האלו המה ממש בבחינת רוח הקודש, דנרמז בזה כוח הקליפה שבדור הזה, דהיינו ה'אינטערנעט' וכל כת דיליה, שיש להם כנפיים דע"י יכולים להגיע בכל העולם, וגם יכולים לחפש מהרה בתוך האינטערנעט בכל החכמות, ונתקיימו הדברים כפשוטן ממש, והדברים מפליאים ביותר, בין והתבונן בה.

נכון, ובזה הם מעמידים דעת הקהל ומהלך חייהם, ובזה נמצא להם שיש לכולם מהלך שווה בחייהם, בלי שיהיה בה איזה שמץ של אמת, רק ד'חכמים העמידו דבריהם'.

מצבינו כהיום שעושים השוואה אחת מכולם

ונרחיב הדבר בביאור הענין דאיך יתקיים שיטתם, הלא ישנן כמה וכמה כוחות מיוחדים להרבה בני אדם, ואיך יתקיים בפועל שיתבטל הכל וכל האנשים ישוו בה, ונראה ונתבונן האיך עשו בפועל בכדי להשיג מטרה זו. והנה כשאנו באים לפרט הדברים, לראות בכלליות המעלות והכוחות שיכולים לימצא אצל אנשים, יש להמליץ על זה הפסוק "אל יתהלל החכם בחכמתו וגבור בגבורתו ועושר בעושרו", דמבואר כאן שלש מדריגות כלליים שבאדם, הא' הוא השכל והחכמה, הב' הוא גבורת האדם - ונרחיב בזה הלאה, והג' הוא העושר שיש לו ממון הרבה. ונפרט כל אלו אחת לאחת.

ביטול מעלת ה'חכם' ע"י סדר לימודים אחד שהוא קל ומובן לכל

ונתחיל במעלת החכם דהוא מעלה גדולה ומופלגת, ועוד יותר, דהחכם בפרט הוא אדם יחידי בעולמו, ואינו מתערב הרבה בתוך הציבור, רק הוא חושב מחשבות לעצמו, והוא המתנגד היותר גדול לשיטתם, והוא הסכנה הגדולה להם. ובכן נפלו ובאו על עצה, שינהגו בתוך כל ה'סקולס' שילמדו לכל התלמידים סדר לימודים השוה לכל נפש, ויבנו סדר זה בלימודים קלים מאד, וזה יהיה הלימוד לכל, ובין הילד החכם ביותר ובין הילד הטיפוש ביותר - כולם יחד יענו וילמדו רק הלימוד הקל הזה, ובכך ממילא נמצא דילד החכם הזה יתבטל כליל, ולא יהיה נחשב לכלום בחכמתו. - ובכן 'האמיר עהם שוין מסדר געווען...'

ביטול מעלת ה'גבורה' שלא יהיה לו זכות על גופו - לרפואה, ועל נפשו - ל'חוקי תועבה'

ועכשיו נראה בענין ה'גבור', ובתחלה נבין מה מונח במעלה זו ומהו הגדרתה, והנה מעלת ה'גבור' בפשטות הוא מעלת ה'גוף', שיש לו אומץ וגבורה, ובעומק הדברים הנקודה בזה הוא, שהוא הבעלים על עצמו - דהרי יש לו גבורה להתגבר על הכל, וענין הבעלות על גופו היינו, שהוא הבעלים על גופו להחליט בעצמו מה יעשה בה, ונוגע הדבר לענין רפואה לדוגמא, שאם ירצה לקחת רפואה זו או שלא לקחת אותו, הרשות בידו, ואין לאל יד אדם אחר לומר לו מה לעשות. - הנה בזה ידוע הדבר מאד, איך שהעמידו הדבר באופן חזק שאין לאדם יחידי לחוות דעה בענין, רק ד'כולם ביחד' צריכים לעשות כפי מה שהם קובעים.

ובעומק יותר מתבטא ענין ה'גבורה', במה שהאדם יכול להתגבר על עצמו ולמנוע את עצמו מדברים לא טובים, דבזה הוא 'מותר האדם מן הבהמה' במה שיכול לומר 'אין', והיינו שיש לו כוח עצמי ויחידי של התגברות, ובכאן מונח ג"כ שורש גדול ממעלת ויחידיות של איזה אדם, כמו שכתבנו דבזה הלא הוא היתירות האדם מן הבהמה, וזה הוא קובע גדול על מעלת ומדריגות האדם. והנה זהו שורש הרעש הגדול והנורא שהם משמיעים בענין ה'חוקי תועבה', דבגודל עומק טומאתם רואים המה בזה התנגדות גדול להם, וברצונם רק להשוות את כולם, ולהעמיד הדבר שאין שום חשיבות יתירה על אדם הזה שיש לו עדיין עכ"פ איזה גדרים

בחייו[ט].

ביטול מעלת ה'עושר' ע"י חק החדש נגד המשכיר

ובענין 'העשיר בעושרו' דהיינו מעלה פשוטה וגליוה, שיש לו ממון הרבה ויש לו הרבה יכולת בידו, ועוד יותר והוא העיקר, דעל ידי עושרו מגיע לו איזה מעמד וחשיבות נגד אחרים, הנה על דבר זה מצאו עצה לאחרונה שהוחקקו חק חדש, בענין השוכר והמשכיר, דעל ידי זה יאבד המשכיר - דהוא אשר יש לו רכוש וקנין הרבה - הרבה מעות, ומצד אחר יגיע כוח וזכות להשוכר נגד הבעלים, וממילא יתבטל כליל גם מעלת ומדרגת העושר.

ובכן באנו אל התכלית הגדולה ד'אל יתהלל החכם בחכמתו והגבור בגבורתו והעושר בעושרו', כיון דכבר נתבטל מעלת כולם, ובוודאי בעומק ופנימיות הדברים זהו הכנה אל הטוב והתיקון הגמור, דאז יתבטלו כל המעלות והחילוקים בין האנשים, וכל הבריאה כולה יהיה בהתבטלות כלילה כנגדו ית', ויהיה רק 'השכל וידוע אותי' כסיום הקרא.

שורש קליפה זו מדור ההפלגה

ונפלאים הדברים ביותר שכל שורש הקליפה שבדור הזה, אנו מוצאים כבר מבואר בתורה הק' ב'דור הפלגה', שלאחר שהיה מבול בעולם חששו שהעולם רפה היא, ואמרו אחת לאלף ותרנ"ו שנים הרקיע מתמוטט, כשם שעשה בימי המבול, בואו ונעשה לו סמוכות, כמו שכתב רש"י, והיינו שהביטו וראו שהבריאה היא מקום מסוכנת מאד, ועצתם היה שכולם יתקבצו יחד ויעשו מגדל אחד גדול, ושם ידורו כולם ביחד, ועל ידי זה יתחזקו ויוכלו להתקיים. - ועוד מבואר שם ברש"י, שאנשי דור הפלגה התקבצו יחד נגד היחידו של עולם, ולפי דברינו נאמר דזה עצמו שהיו רוצים לחזק העולם - היה ההתנגדות נגדו ית', דלא האמינו שיש איזה כח של הטבה וחסד בתוך הבריאה שהשתיל בה בוראה כדי ליכל להתקיים בה, ותפסו בדעתם שהמה בעצמם צריכים לדאוג על נפשם, וככל שידאגו על נפשם - יגיע להם, וזהו תכלית הכפירה בבורא עולם.

ביאור עומק הענין ד'נעשה לנו שם'

והנה שם בדור ההפלגה מצינו בתורה שאמרו בדבריהם "ונעשה לנו שם", ויש להתבונן באלו הדברים מה כוונתם, ומהו פירוש הענין של עשיית שם, ולפי דברינו יובן הדבר באופן פלאי, דענין עשיית שם היינו שבני אדם קוראים לאיזה דבר כך וכך, והיינו איך הדבר נראה ומוגדר בעיני הבריות, והוא מה שדברנו דהוא הכח של הציבור שמתקבצים ביחד וקובעים הדברים - מה הוא בגדר של חשיבות ובמה צריכין ליבוש וליכלם.

ט) וכאן המקום להבהיר הדברים, דמצד אחד נראה שהם באים בטענה, דאיך יכולים לדכא ולרמוס את דעת היחיד, דהלא הם סוברים דכך הוא דרך הישר והטוב, ואם ישנן אנשים אחרים שסוברים אחרת, איך ביכלתם לכפות שיטתם על אחרים ולבטל דעת היחיד. אמנם כשנתבונן היטב בזה נראה כאן עומק גדול, דהנה כמו שנבין בענין החכם לדוגמא, דהחכם הזה הוא האדם שבא באיזה מעלה ויחידיות והאחרים באים 'לבטל', והיינו דהוא יש לו איזה כוח וזכות, והאנשים האחרים מפריע להם זאת ולכך הם באים לבטלו, וכן בענין העושר, דהעושר הלו יש לו מעלה בזה שיש לו ממון הרבה, והוא כוחו וזכותו, והאחרים שמפריע להם הצלחתו ומעמדו רוצים לבטלו. ומעתה נבין מה שמתרחש כאן, דהלא האדם הזה שמתגבר עצמו ומונע א"ע מאיזה דברים, הלא האדם הזה הוא אשר יש לו כוח וזכות להחזיק מעמד הלו, והוא הוא אשר מחזיק בידו איזה דבר - והאנשים האחרים שמפריע להם מעלתם, המה באים 'לבטל' מהם כוחם וזכותם, ודוק בזה.

פרק ג

דברי המהר"ל ב'נצח ישראל' המבאר מצב הדור דעיקבתא דמשיחא וענין מלחמת גוג ומגוג

הנה מעתה לאחר כל ההקדמות האלו, יפלא מאד דברי המהר"ל בספרו 'נצח ישראל' שנראה דרוח הקודש התנוצץ בבית מדרשו, לאחר שרואים שכל דבריו שם בין בענין מצב דור דעיקבתא דמשיחא, ובין בענין מלחמת גוג ומגוג עם ישראל, נתקיימו כפשוטן ממש.

מלחמת ה'רבים' עם ה'יחיד'

והנה נתחיל כאן בדבריו שם בפרק ל"ח ששם מבאר ענין מלחמת גוג ומגוג, ואלו דבריו: "**וההבדל אשר ישראל הם מחולקים מן האומות, במה שישראל הם אומה יחידה לגמרי, והעובדי כוכבים ומזלות הם רבים, לכך רבוי העובדי כוכבים ומזלות הם מתנגדים ובטול לישראל האומה היחידה, וכן ישראל האומה היחידה הם בטול העובדי כוכבים ומזלות הרבים, וזהו ענין מלחמות גוג ומגוג שתהיה לעתיד עם המלך המשיח, שכל העכו"ז אשר הם הרבוי, יתחברו יחד על המלך המשיח שהוא מלך ישראל לאומה יחידה. -- ודע כי אשר הוא מאחד ישראל הוא השי"ת אשר הוא אחד והוא אלהיהם, ולכך הש"י מאחד ישראל עד שהם עם אחד, וכמו שאנו אומרים בתפלה 'אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' הרי כי הש"י אשר הוא אחד והוא אלהי ישראל, ע"י זה ישראל הם עם אחד, ומפני כך מלחמות גוג ומגוג אשר מלחמה זאת על ישראל במה שהעובדי כוכבים ומזלות הם רבים וישראל אומה יחידה, ויחידית ישראל הוא מצד השי"ת, א"כ מלחמת גוג ומגוג הוא על השי"ת נחשב בפרט, כי הוא יתברך אחדות ישראל**".

נלחמים על היחידו של עולם כביכול

"**ובמדרש** - ויתקבצו יחדיו להלחם עם יהושע, א"ר איבו בשם ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי, בשלשה מקומות היו חולקים באי עולם על הקב"ה, אחד בדור הפלגה, שנאמר ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים - דברי חריפין היו משיחין אחר הקב"ה, ואחד בימי גוג ומגוג, שנאמר יתיצבו מלכי ארץ ורזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו... [ע"כ המדרש]. **וביאר ענין זה כמו שאמרנו כי לכך היו חולקים על הש"י שהוא אחד, כי עתה נעשו האומות הרבה כאשר נפלגו בדור הפלגה, ולקח הש"י את אברהם אשר בחר בו לפי שהוא אחד, ואז האומות שהם רבים - כי אז נפלגו והיו רבים, ומכח רבוים אשר הרבוי מתנגד לדבר שהוא אחד, היו חולקים על יחידו של עולם וכו'".**

"**ולימות המשיח שאז יהיה הוא יתברך אחד ושמו אחד לגמרי, אז יתנגדו העובדי כוכבים ומזלות שהם רבים על אחדותו יתברך, כלל הדבר, כאשר היה בעולם אחדותו יתברך, אז העכו"ז שיש בהם הרבוי היו מתנגדים אליו. ואם אתה מתמיה על דבר זה, שאיך יצויר שיהיה העלול חולק על עלתו, שא"כ יהיה הדבר מתנגד לעצמו, כי במה שהוא ית' עלה וסבה לו, אם מתנגד אל עלתו כאלו מתנגד אל עצמו... והנה הכתוב בא לבאר הספק הזה, איך יבא מן השי"ת דבר כמו זה, שיהיו כל האומות מתנגדים אל השי"ת... לומר כי כמו**

שאבשלום היה רוצה להרוג את אביו מפני כי היה רוצה למלוך במקומו, ולכך היה רוצה להרוג את אביו, וכן בימי גוג ומגוג אינם רוצים במלכות השי"ת כי הוא יתברך אחד, ואלו העכו"ז הם הרבים, כאשר יהיו בימי גוג ומגוג, ולכך יהיו מחולקים על יחודו של עולם באותו זמן, שלא יהיה הוא יתברך מולך עליהם וכו'".

כמה נקודות היוצא מדבריו

והנה נפלאים דבריו ביותר, ונפרט כמה נקודות המבואר בדבריו, נקודה הא' שמלחמת גוג ומגוג יהיה מחלוקת של ה'רבים' נגד ה'יחיד', דבמה שהאומות הם רבים אינם סובלים היחיד, ומאחר שמרגישים שמתקרב כוח היחיד ומיוחד בביאת המשיח, מתגברים ונלחמים בכוח היחיד. ונקודה הב', דשורש מלחמתם הוא נגד מי שהוא יחיד באמת, והוא הבורא עולם כביכול, ואינם רוצים ש'יהיה הוא יתברך מולך עליהם', הנה נקודה הלז ג"כ רואין בימינו אלה שלוחמים מלחמה גדולה ועצומה נגד האמונה בבורא עולם. ועוד נקודה כבר מבואר בהמדרש עצמו, שמשווה גוג ומגוג לדור ההפלגה, והוא סעד גדול לדברינו הנ"ל בסוף פרק ב'.

שיטתם שיכולים להוסיף על הבריאה

ובענין זה מבאר עוד ביותר עומק בפרק ל"ו וכה לשונו: **"כי העונג מורה על שלימות העולם בלא צער רק בעונג, והעולם היה בבלתי שלימות בג' פנים, האחד אם היה בבריאה תוספות - דבר זה נחשב לחסרון, שהרי כל תוספות כנטול דמיא וכו', כי גוג ומגוג הוא פורענות מצד התוספות, בימי גוג ומגוג יתרבו הגוים והמון שלהם בתוספות גדול ונורא מאוד, וכדכתיב 'למה רגשו גוים' וגו', וזהו התרגשות רבוי הגדול והנורא מאוד".** הנה דברים הללו מתפרשים ביותר בימינו אלה, דעומק שיטתם הוא דיכולים להוסיף על הבריאה, כאילו עדיין לא הושלמה הבריאה על צד הנכון ויכולים להוסיף תיקון והשלמה כפי מה שמתגברים ומתאחדים ומתיעצים יחד איך להשלימה ולהוסיף בה קיום.

דור קודם ביאת המשיח יהיה בהם העדר כל המעלות

והנה בענין דור עיקבתא דמשיחא ג"כ כתב המהר"ל דברים נפלאים במה שיהיה, והא לך לשונו בפרק ל"ט: **"דבר זה שמו חכמים סימן ברור ואות על ביאת הגואל וזמנו היוחד לו, כשנראה הפסד ואפיסת המציאות, ובפרק חלק** (סנהדרין צח, א) **א"ר אבא, אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר 'ואתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופרייכם תשאו לעמי ישראל', ר' אלעזר אומר אף מזה שנאמר 'כי לפני הימים האלה שכר האדם לא נהיה'... רב אמר אף תלמידי חכמים... אין להם שלום מן הצר, ושמואל אמר עד שיהיו כל השערים כולן שקולים,** [ע"כ הגמרא]".

"כל הדברים האלו באו להעיד על העדר הויה שיהיה קודם התחדשות, כמו זה מדכתיב 'ואתם הרי ישראל ענפיכם תשאו וכו'" מזה תלמוד שקודם זה לא היה דבר זה, שלא היו הרי ישראל נותנים פריים, וזהו קץ מגולה כאשר הדברים הטבעיים יהיו נעדרים, ואין זה מדרך הטבע שהעולם כמנהגו נוהג. ור' יוחנן הוסיף, שקודם התחדשות הויה האחרונה יהיה העדר אף לדבר מלאכותי, שהוא שכר האדם, שיהיה קלקול והעדר בו, וזה מורה על שנוי גדול, כי דבר כזה אין ראוי שיהיה העדר לו, שהוא דבר מלאכתי ואין צריך לברכה כמו ענין שבא בטבע, וגם בדבר זה יהיה העדר. ורב הוסיף שאף לת"ח לא יהיה שלום... ושמואל

הוסיף, שכל השערים שקולים, כלומר העדר בכל הדברים, כי לפעמים יש חסרון בדבר זה ולפעמים באחר, אבל אין הקללה בכל הדברים, שכמו שיהיה הויה חדשה לגמרי כך יהיה העדר בכל הדברים, ולפיכך אמר עד שיהיה כל השערים שקולין".

"והבן מה שאמר שיהיה העדר והפסד בדברים הטבעים, והוסיף ר' יוחנן דבר בלתי טבעי והם המלאכתי, והוא דבר יותר רחוק מן השנוי, והוסיף רב אף לת"ח, כי הת"ח הוא שכלי, והוא בודאי יותר רחוק מן השנוי, כי הדבר המלאכתי אע"ג שאינו טבעי והוא מתחדש מן הרצון של אדם, מ"מ אינו שכלי, אבל הת"ח הוא שכלי והוא יותר רחוק מן השנוי, ואף בו יהיה העדר, והנה בזה נכללו כל המעלות, והוסיף שמואל - הכללי, שיהיה העדר בכלל הדברים הנמצאים, ולפיכך אמר 'עד שיהיו כל השערים כולם שקולים' כלומר ההפסד יהיה בכל הדברים עד שיהיו כל הדברים שוים, וראוי לך להבין דברים אלו מאוד מאוד כי הם דברי חכמה".

תמצית היוצא וענין ביטול השכירות

הרי דברים נפלאים בענין ההפסד והעדר המעלות שיהיה קודם ביאת המשיח, וביותר יבואר בדברי שמואל שיהיו כל השערים שקולים, וכדברי המהר"ל **'שיהיו כל הדברים שוים'**, ולא יהיה שום חשיבות ומעלה לענין אחד על השני. וכן מבואר מאד דברי ר' יוחנן דאף לשכר האדם יהיה ביטול, ומכוונים הדברים מאד לענין חק החדש בענין המשכיר והשוכר, שנתנו כל הזכיות להשוכר ונטלו הכל מן המשכיר, והוא ענין 'שכר' שנותן השוכר להמשכיר.

קודם ביאת המשיח יהיה שנוי הסדר וביטול כל המעלות

ועוד כתב בפרק ל"ה: **"ובא לומר, כי עוד יהיה בדור שבן דוד בא, שלא יהיה סדר בעולם, ודבר זה ענין בפני עצמו, כי ראוי לפי הסדר שהקטנים מכבדים לגדולים, ודבר זה הוא סדר הדור, ואלו בדור של משיח לא יהיה סדר הדור כלל, ולכך קאמר נערים ילבינו פני זקנים וזקנים יעמדו לפני נערים, וכן שאר הדברים כלם יהיה בהם שנוי הסדר, ודבר זה הפסד גמור. ור' נחמיה אמר, כי בדורו של משיח יהיה העולם יוצא מן הסדר לגמרי, וידוע כי העזות יוצא מן הסדר השוה בעזות, וכן כאשר זה שהוא יקר ונכבד - יעות, דבר זה שנוי יוצא מן הסדר לגמרי".**

הנה בזה ג"כ כתב דברים מכוונים למצבינו כהיום הזה, דכל המעלות והמדרגות יתבטלו, ולה יהיה שום סדר בעולם, דהיינו שהקטן יכבד מי שהוא גדול ממנו, רק דכולם יהיו שוים ויהיה שנוי הסדר והפסד גמור.

ועוד שם מקודם כתב בענין זה וזה לשונו: **"וביאר ענין זה שקודם שיבא המשיח ראוי שיהיה נמצא הפסד גמור, כיון שיהיה הויה חדשה ויהיה כמו עולם חדש וכו', ולכך יהיו תלמידי חכמים מתמעטים, פירוש אותם שיש בהם השכל יתמעטו וכו', ומפני שזכר כאן הפסד שיהיה בעולם לבני אדם, זכר אחריו בברייתא ההפסד שיהיה במילי דשמיא וכו'".** הרי לן דברים ברורים בזה, דענין הפסד העולם שיהיה קודם ביאת המשיח, יהיה בענין מעלות הגשמיות הפשוטים לאו דוקא בענינים של מדריגות ברוחניות, וכמו שכתב דענין ביטול הת"ח היינו שיתבטל השכל.

וראה עוד דברים נפלאים בזה בסוף פרק מ' וכה לשונו: **"אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הזלה מישראל וכו', אין בן דוד בא עד שיכלו גסי רוח מישראל וכו', אין בן דוד בא עד שיכלו שופטים ושוטרים מן**

ישראל וכו' [ע"כ מגמרא], **כל אלו שלשה דברים מפני כי יהיה הויה חדשה בעולם המשיח אשר מעלתו הפשיטות, לכן אמר שהשי"ת יסלק מן העולם המלכות הזלה, כי כל מלכות יוצא מן הפשיטות, וכן דיינים שופטים אשר יש להם שם חשיבות, כי כל אלו יוצאים מן הפשיטות, וכן גסי רוח שבדעתם הם גבוהים וחשובים, כל אלו הם יוצאים מן הפשיטות, ולא יהיה נשאר רק עם עני ודל ויש להם הפשיטות הגמור, לא כמו הגדולים שאין להם הפשיטות, ומזה תראה כי לזמן המשיח יהיה עולם פשוט, וזה מעלת עולם המשיח, וזה מבואר".**

התבונן בדברים אלו שכתב שלפני ביאת בן דוד יהיה **'נשאר רק עם עני ודל ויש להם הפשיטות הגמור'**, ויובטלו כל אלו שיש בהם איזה מעלה שיהיה. וסיים בדבריו דכל זה הוא הכנה לביאת המשיח דאז יהיה עולם פשוט[י].

יהיו תופסים שאין שום ענין ומציאות של אמת כלל

והנה בכל הענין הזה דביטול סדר המעלות והמדרגות, לוקח המהר"ל בזה צעד קדימה במה דמבאר דברי הגמרא דקודם זמן ביאת המשיח יהיה האמת נעדרת, והוא בפרק ל"ה וזה לשונו: **"אבל 'ותהי האמת נעדרת - שנעשים עדרים עדרים והולכת לה', שלא תאמר כי הפחותים יהיו משקרים בשביל פחיתות שלהם, ולא נקרא זה שהאמת הלכה לה רק שהם אינם חפצים באמת, כי זה אינו כי לא ימצא כלל אף אצל אשר נקראו טובים, ועל זה נאמר שהאמת הלכה לה ולא ימצא האמת, ודבר זה יותר פחיתות, שאם בני אדם מצד שהם אינם טובים משקרים, אין כאן בטול האמת מן העולם רק שהבריות הם אינם טובים ובאים לידי שקר, ולפעמים ימצא אדם כשר ואין הכל משקרים, אבל לעתיד יסולק האמת מצד עצמו ולא נמצא אצל אחד האמת, רק כל אדם כוזב, וזה פחיתות גדול שאין האמת מצד עצמו נמצא", ע"כ.**

יתבונן המתבונן בדברים האלו דהמה עמוקים מאד, דיהיה ביטול כל המציאות עד שהאמת מצד עצמו תהיה נעדרת. אמנם בעומק הדברים מונח כאן יותר, והוא כפי מה שרואים בזמנינו אלה שכבר אינם אוחזים כלל שיש מציאות של אמת, והיינו שאין שום מציאות אמיתי בעולם, והכל כאשר לכל המה דברים מקריים ואין להם קיום בעצמם, רק 'לכולם שמות יקרא' דלפי מה שהכלל והציבור וה'מידיע' מכריעים הדבר כן הוא, וכבר אין שום הרגש בהאדם על דברים שקריים שזהו שקר, רק דכל אחד מבין דכך הוא המציאות ואין כלל וכלל שום ענין אמיתי, וא"כ כמו דדעת הציבור כן הוא, ויובנו דברי המהר"ל לפי פשטותן **'שאין האמת מצד עצמו נמצא'**, ודוק בזה דנפלאו הדברים

י) אלא דיש להבין שאין הכוונה דענין שיטה זו הוא כענין התחלה ותחילת ההתגלות והתנוצצות מהשלימות התיקון שיהיה, רק כמו שכתב שם בלשונו מקודם, דקודם ביאת הגואל יהיה העדר גמור מכיון דלפני כל הויה חדשה צריך להיות העדר וביטול למה דקדם לה, וכוונתו כאן דההעדר שמקודם ביאת המשיח יהיה מעין האור החדש שיתגלה בביאתו, והיינו דענין זה עצמו שיתגלה בקדושה כפי תיקונה הנבונה, יהיה מקודם לה העדר בנקודה זו, והיינו שיתגלה נקודה זו עצמה בענין הקליפה והטומאה כענין ומעשה קוף בעלמא ממה שיהיה בקדושה, ויש להאריך בזה בין והתבונן בה.

מאד[א].

סיום לדבריו

הנה הבאנו כאן כמה קטעים מדברי המהר"ל ב'נצח ישראל', וכל הרואה יראה האיך שדבריו נתקיימו מאד, ובאמת יש לעיין בפנים בדבריו שם שהרבה יותר ממה שקרינו לפניכם כתוב שם, ויעיין המעיין בכל הפרקים האלו ויהיה לו לחיזוק ולהדרכה מה נדרש מאיתנו כהיום הזה.

ונסיים בדבריו שם בפרק ל"ט שכתב: **"וביאר ענין זה, שהדור שיבא בו משיח יהיה לדור ההוא התנגדות, לפי שיש בהם התחלה מה למדריגה האלקית".**

***

הנה השלמנו בעזרת השי"ת המאמר הלז, אמנם ענינים הללו המה עמוקים מאד, ויש להתבונן בהם יותר ויותר ולהרחיב הדברים בכמה וכמה נקודות - בין בשורש השיטה ובין בדברים המסתעפים ממנה, אמנם מעשינו בזה היה רק כדי לתת מבט קצרה בכלליות ענינים הללו, ואי"ה נמשיך עוד בביאור והרחב הדברים.

יא) ובענין זה יש להתבונן ג"כ בדברי הגמרא סנהדרין צו, ב, וזה לשונו: **"ת"ר שבוע שבן דוד בא בו, שנה ראשונה מתקיים מקרא זה 'והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר, שניה - חיצי רעב משתלחין, שלישית - רעב גדול ומתים אנשים ונשים וטף חסידים ואנשי מעשה ותורה משתכחת מלומדיה, ברביעית שובע ואינו שובע, בחמישית שובע גדול ואוכלין ושותין ושמחין ותורה חוזרת ללומדיה, בשישית קולות, ובשביעית מלחמות, במוצאי שביעית בן דוד בא"**, עכ"ל. והנה כשנתבונן בשנים הקרובים שעברו יתגלה לעינינו צורה מכוונת מאד לגמרא זה, דשלישית היינו רעב גדול וכו', הרי כל זה נתקיים במילואו במלחמת עולם השניה, וגם השתכחות התורה מלומדיה שנשתכחו כל גדולי התורה ולומדיה והיתה שכחת התורה נורא, ולאחר זה התחילו קצת לבנות את עצמן מחדש והיה שובע ואינו שובע כשנת הרביעית, ולאחר מכן התחיל המצב שהיה שובע גדול בעולם כדברי הגמרא, וגם נתחזרה התורה ללומדיה [עכ"פ בחיצוניות]. ומעתה יש להתבונן בפירוש הענין שהזכיר הגמרא שיהיה בשנה השישית דהיינו 'קולות', דלכאורה יפלאו הדברים מאד דלמה נתכוון הגמרא בזה ומהו הענין של 'קולות', והנה מי שחי בדורנו אלה כבר נראה לו פירוש הגמרא לפי פשוטו ממש, דבזמן הזה כל הענין של מציאות העולם נבנה רק על ענין הזה של 'קולות' והיינו ענין ה'אינטערנעט' וה'סאושעל מידיע' וכל הנכלל בזה, דהרי קולות הללו הם מה שבונים ומעמידים דעת הציבור ודעת כל העולם כולו, ומעתה קיום העולם בימינו הוא רק על ענין ה'קולות'. ומעתה מה שאיתא בגמרא שיהיה בשביעית כבר נראה שהתחילו להתקיים, על ידי כל הגזירות שנגזרים נגד ה'יחיד', וכמו שכתב המהר"ל שמלחמת גוג ומגוג יהיה שילחמו הרבים נגד היחיד.

תורת
הנפש

מאמר

התמודדות עם איש מסובך

__נפתלי__, איש נחמד ונועם הליכות, חוזר לביתו אחרי יום עמוס ומוטרד, רעיונותיו טרודים ורוצה להניח קצת ולשאוב כוחות חדשים, אבל כשמתקרב לביתו הפחד מתגבר בלבו איך יפלו הדברים היום... על מה תתפרץ היום...? מה פשעי ומה חטאתי שאשתי ממרמר לי החיים, האם עלי לתקן משהו...? מה הוא מצב רוחה, האם כבר מחלה אותי על אתמול...? הלא כל דבר פעוט ביכלתו להוציאה מהכלים ובעל כרחי אסחב לוויכוחים ארוכים שמשברים רוחי ונשמתי, עד שאין לי פה להשיב ואין לי מצח להרים ראש נגדה.

__נפתלי__ עושה לעצמו חשבון הנפש, הלא מעודי הייתי ילד טוב, ידידיי הרבים מעידים עלי עד כמה אני אהוב ומרוצה לכל, ותרן וסלחן, ולמה דווקא בתוך ביתי שאמור להיות המושב הכי טוב בעבורי, דווקא פה איננו מצליח להשכין אווירה טוב? וכמה שאני משתדל להוכיחה שאיננו אשם ובאמת אני עומד מוכן למלא רצונה ולהיות בעל טוב, איננה מקבלת דברי, ושוב היא מכבדת אותי בקיתון של שופכין בכל מיני טענות ומענות, שמעוררים בי רגשי אשמה וכעס וריחוק נוראה שמאיים להרוס כל ביתנו.

__נפתלי__ כבר מורגל במחשבות כגון אלו וכמעט שכבר התייאש למצוא תרופה, וברוח נמוכה הוא פותח דלת ביתו ונכנס...

במהלך החיים אנו פוגשים הרבה פעמים באנשים קשים, שתלטנים ורגזנים, שכמעט אי אפשר להתחמק מהם וכמה שנשתדל במיטב כחותינו לשבוע רצונם לא נצליח לערוך עמם שיחה רגילה, בכל פעם ימצאו איזה דבר - שלא עלתה על דעתינו - שמרגיז אותם, ויתפרצו באופן פראי בקולות וברקים שמפחיד ומשפיל עצמנו.

וענין הזה נוגע לאוו דווקא בשלום בית כמו נפתלי הנ"ל רק בכל קשר בין אנשים, בין אב לבנו, בין אברך לחותנו, בין אדם לחבירו, בקשר עם שכנים, במסחר וכו' וכדומה.

סוף מעשה במחשבה תחילה

לפני שנכנס בהעצות מעשיות איך להתמודד עמם, נייצב בתחילה איך שיהיה ההסתכלות על עצמינו במצב הזה, והוא הקדמה כללית ושורשית לכל ענייני הנפש.

בכל קשר בין אנשים ובכל מקרים בעולם, טבע האדם הוא - בפרט לאנשים עדינים - שהם מקשרים אותו לעצמם ומתפרשים 'מה זה אומר עלי?' לדוגמא ראובן מתהלך ברחוב הראשי והרוח מנשבות ופתאום הכובע שלו נפל מעל ראשו, מיד יהיה המושכל הראשון שלו: איזה שלימזל אני... תמיד זה קורה אצלי! ורק אצלי. ושוב מתחזק בו ההרגש הישן שאינו מן הישוב ואינו שווה כלום. או לדוגמה שמעון חידש איזה רעיון נפלא ומשתפו עם חברו, שמעון מחכה שחברו יגיב בהתפעלות על החידוש, אבל אין קול ואין עונה חברו מנענע ראשו כאומר: אני שומע מה שאתה אומר, אתה אומר טוב, אבל אין זה חידוש כ"כ שאפול מעל כסאי לכבודה'. ושמעון כבר התחרט אלף פעמים על פתיחת פיו הוא חושב 'איזה טיפש אני..., איננו שוה כלום, זהו הפעם האחרונה שאפתח פי לגלות מצפוני'. וככה רבות עד אין מספר על כל צעד ושעל בחיים. וכ"ש כשאנו עומדים מול אדם קשה שאומר לנו בפירוש שאנו רעים וחטאים, כ"ש שזה מעורר בנו ההרגש שאנו באמת רעים בלי שום שויות וחשיבות.

יסוד הדבר הוא, שהקב"ה הטביע בלבנו הרגש עמוק האומר לנו תמיד, 'איני שוה כלום, אני איש רע ואין לי זכות קיום כבן אדם, וכמה שאשתדל להצליח בחיים לבסוף איכשל ויתגלה קלוני שאינני מוכשר לשום ענין ואין לי מקום בעולם,' ולאמיתן של דברים כל איש ישראל הוא מצד עצם מציאותו הוא בן חביב למלכו של עולם שאוהב אותו ומחשיב אותו כמות שהוא, וגם אנו בנו יודעים שיש לנו מעלות טובות וערך, אבל מצד השני כל פעם שאנו רוצים להוכיח 'בפועל' שאכן אנו מוצלחים ומוכשרים, לבסוף אנו פוגשים שוב ושוב באותו ההרגש השנוא שאינו עוזב מאתנו שמחליש כוחינו להוציאם מכח אל הפועל.

והעצה היועצה הוא, להבין ולהכיר שההרגש השפלות אינו מציאות אמיתי,

ועכ"ז אין אנו יכולין להרסם מקרבנו, שהקב"ה לא נתן לנו שלימות בזה העולם, ותואר אדם סובב על איש שיש בו מעלות וחסרונות, **ואין זה שום בושה או חיסרון להיות בעל חיסרון**, אדרבה זהו חן האדם ושלימותו שמכיר את מקומו ויודע את עצמו עם מעלותיו וחסרונותיו, ומכניע את עצמו למלך העולם לאמר שאתה מקור השלימות ואני צריך אותך משום שאני נברא וחוסר שלימות, והרגש הרע הכללי הוא אחד מהחסרונות השרשיים שיש לנו, וכשנקבל לסבול אותו ולא להילחם עמה על ידי זה ימתקו הדינים הקשים ונוכל להפריד לאט לאט בין המציאות הזך ובין ההרגש, ויוטב לנו.

וזה נוגע בכל פרט ופרט מהחיים, שכיון שמצד עצמנו אנו מרגישים חלש ובבלי שויות, על כן כל דבר פעוט יכול לעורר בנו שברון לב ושפלות, ומשום זה אנו רוצים כסדר הכרה והסכמה מהסובבים אותנו, כמו ראובן ושמעון הנ"ל דאף על גב דעצם הענין אינו ראי' כלל שהוא אינו שוה כלום עכ"ז כיון שמוטבע בו הרגש הזה מבטן ומלידה אפילו שיודע במוחו שאין בו סרך של אמת עכ"ז ההרגש חזק יותר. ודי אפילו ברמז קל לעורר בו ההרגש שאינני מסודר.

וכל זה אכניס גם אצל הנידן דינן, כשעוסקים עם איש מסובך שצועק ומשפיל אותנו, למשל נפתלי הנ"ל, לראשונה עליו לדעת שאינו מוכרח כלל שהיא צודקת, והגם שאני מתמוגג מפחד שמה אני אשם בכל הענין, בחשבו דאפשר הייתי צריך להיזהר ביותר שלא להרגיזה, עכ"ז כיון שיש לי טבע כזאת שאני מרגיש חוסר שוויות ובכל מקרה אני חושב מיד שאני חייב, עלי להכיר שהסיבה שאני מסופק אם היא צודקת, אינו מחמת שכל, רק מצד שיש לי נגיעה להרגיש אשם בכל ענין, ויבחין בהרגש הזה הקודמת.

ואחר שהפנים ענין זה למשך תקופה, עם הזמן יפקחו עיני שכל שלו לאט לאט ופתאום יראה את עצמו שיכול לשמוע צד השני של המטבעה שאינו מוכרח שאני אשם כ"כ או בכלל, ואדרבה זהו האומנות שלהם שהם מוכשרים מאד לנטוע בלבות הסובבים אותם שהם אשמים בכל ענין, ואחר כך יוכל בקל לגשת לשלב ב' לחשוב מחשבות ועצות מעשיות, כמו שנבאר בסמוך.

מעגל הרחוק, מעגל הקרוב, מעגל הפנימי

יש ג' סוגים ומדרגות באנשים קשים שאנו פוגשים, **'מעגל הרחוק'** שהם סתם בני אדם שאנו פוגשים שאין לנו באמת שום צורך להתקשר עמם. **'מעגל הקרוב'** וזה אנשים כמו שכנים, קרובים, חברים, שאנו מוכרחים לעסוק עמם משום איזה סיבה שיהיה, אבל לא באופן תמידי. **'ומעגל הפנימי'** והוא הקשה ביותר, שהם בן או בת זוג, בן או בת, וכדומה, שאנו מקושרים עמם בכל מהלך החיים ממש.

מעגל הרחוק

העצה הטובה ביותר הוא, להתנתק מהם לגמרי, ואינו שוה המאמצים להיות קשר טוב עמם. ואין אנו מחויבים להיות בקשר עם כל אדם בעולם, ולא נפסיד כלום מזה.

ואל תאשים את עצמך לאמר, הלא משלימות האדם הוא שיכול להתמודד עם כל אחד ואחד, אדרבה כמו שהארכנו לעיל, דהסיבה שאיש אינו יכול לראות על עצמו שום חיסרון הוא מחמת הרגש השפלות הנטוע בו, וכדי לכסות עליו הוא רוצה להיות 'שלימות הגמור' דכל אבק חיסרון מעורר בו שוב שאינו שוה 'כלום'.

מעגל הקרוב

א

העצה הראשונה היא, וכשהוא בא בטענה וצועק עליך, למה לא עשית כך וכך? תענה בפשטות: 'לא רציתי' הוא ישתדל בכל הכחות להתחיל עמך וויכוח אבל אל תרשה אותו, תענה שוב ושוב בדיבורים פשוטים וקצרים 'לא רציתי' 'איני רוצה' 'לא' וכדו', ואל תעמול להצדיק את עצמך כלל.

ב

ואם הוא אינו מרפה אותך ומתחיל לצעוק כך עשית?! אתה קטן! אין לך שכל, תענה: אתה צודק אני קטן, והוא ימשיך לבזותך 'טיפש כמותך לא מציתי בכל כדור הארץ' תשובה: 'אמת עשיתי טיפשות גדול, ואני מאמין שאתה לא היה עושה דברים מטופשים כאלו', תיקח האשמה עליך בתמימות ובבלי פחד.

הוא רוצה על ידי צעקותיו שאתה יוכיח אותו שאינך שוטה ועל ידי זה ליכנס לדין ודברים עמו אבל אל תרשה אותו רק כל מה שהוא מאשים אותך תקבל באהבה ותאמר שהוא צודק, וכשהוא רואה שאינך מתיירא לקחת האשמה עליך הוא איבד כלי מלחמתו ואין לו עוד מה לדבר עימך, ואל תירא לקחת האשמה עליך ואינו מעלה ומוריד כלל וכלל ואינך נעשה חייב בכך כלום.

מעגל הפנימי

וכל זה שאמרנו לעיל ב' האופנים איך להגיב, זה דווקא אצל אדם שאינך רוצה באמת קשר עמו, אבל אצל ביתך או אצל בנך, וכדו' אם תרגיל עצמך לדבר עמם ככה בתמידית, לבסוף יגרום שהוא תיעשה שבר כלי, אין הכי נמי שהוא לא ירדוף אותך יותר, אבל זה יגרום ריחוק נורא ביניכם, על כן צריכים אנו למהלך שרשי ביותר שיבריא אותם וממילא נוכל להחזיק עמם קשר של אהבה.

בואו ונרד קצת לעומק הלב של האיש הנראה כל כך חזק מבחוץ, ונראה עם באמת כן הוא פני הדברים.

ברוב המקרים איש הזה [הנקרא בלשון

בני אדם מיניפילעיטא"ר או קאנטראלע"ר] מצד טבעו הינו חלש ושפל בעיני עצמו, (מצד טבעם או שעברו ילדות קשה) הגם שיכול להשתמע מוזר והיפך מהשכל כיון שבהתגלות הוא בא בתקיפות ושתלטנות, אבל בשורש השרשים [הגם שאינו מודע לזה] הינו ילד קטן ומופחד שרץ אנה ואנה למצוץ איזה טיפה של הכרה ואהבה, וכל הקולות והצעקות והוויכוחים אינם אלא אמצעי שעל ידו ירגיש כיש, דעל ידי זה פונים לצדו ונותנים לו הכרה, וכיון שהוא חולה נפש הוא נוטל הכרתו באופן שלילי, ומשום זה הוא נהנה - כלפי חוץ - כשפוחדים ממנו שזה נותן לו התחושה שהוא חי.

והשתא דאתית להכי, יש לנו כלי נפלאה למנוע מהם הצורך להשתלט, והוא להרעיף עליהם שפע של אהבה וחום בלי הגבלה, ליתן להם להרגיש ההכרה והקירבה שנפשם עורגה לקבל, ויכניסם לתוך הענינים לשאול חוות דעתם אם לעשות כך או כך, ואל ייראו שבזה הוא ממליך אותם עליהם, אדרבה ואדרבה עי"ז הוא נותן להם להרגיש שהם נחוצים לנו ואנו מכירים בהם, ולבסוף אפילו שירצו לצוות לעשות כרצונם אזי תאמר בפשיטות 'לא, אעשה כך וכך', אבל עכשיו כיון שכבר קיבלו ההכרה לא יבעטו כל כך.

וכשהם צועקים אל תיכנס עמם לוויכוח, דסוף סוף הם אינם נהנים כשמתפחדים מהם, דמתחת להכרתם הם מקבלים מסר שבאמת אין להם על מי להישען, כיון שאינך די חזק שלא להתפעל מהם, ועל פי האמת בתוך תוכיותם נפשם שוקה לקבל אהבה באופן פשוט.

וגם אחר שגמרו לצעוק אל תאמר להם מוסר חלילה, רק תמשיך לקרבם בכל מיני קירוב כאילו לא היה כלום, תשפוך עליהם בכל עת מצוא מלא חפנים אהבה וחיבה ודברי שבח וקילוס, אע"פ שאינו קל ליתן אהבה כשהם בוגדים בך, אבל כשתמשיך ככה בעיניים עצומות לבסוף ייפול המסווה מעל פניהם ויתגלה נקודתם שהם באמת חלש בתכלית ומרגישים חוסר שוויות ומלאים יסורים כרימון, והם מתגעגעים למילה טובה כאיש רעב, ואל תתמה כשהם אינם מקבלים הקירבה תיכף, כיון שהם כ"כ שפלים ונבזים בעיניהם הם אינם יכולין להאמין שמחזיקים מהם, וכדי לנסותך יסרבו לקבל אבל אל תתסכל על זה ותמשיך לקרבם ועם הזמן תתרכך קליפתם הקשה ונהפוך הוא אשר ישלטו וישכון שלום ושלוה בתוך ביתך.